

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความต้องการด้านการศึกษาของแรงงานภาคอุตสาหกรรม จังหวัดสิงห์บุรี ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมแนวคิดทฤษฎีจากเอกสาร ตำรา บทความทางวิชาการ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทาง พื้นฐานและกรอบความคิดในการศึกษา โดยนำเสนอการค้นคว้า ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ
 - 1.1 ความหมายของความต้องการ
 - 1.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ
2. สภาพทั่วไปของจังหวัดสิงห์บุรีและแรงงานในจังหวัดสิงห์บุรี
3. ความต้องการด้านการศึกษาและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษาของแรงงาน
 - 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อพัฒนาแรงงาน
 - 2.2 ความหมายของความต้องการด้านการศึกษา
 - 2.3 ขอบข่ายความต้องการด้านการศึกษา
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 3.1 งานวิจัยภายในประเทศ
 - 3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

มนุษย์ทุกคนล้วนมีความต้องการในชีวิต บางคนมีความต้องการคล้ายคลึงกัน บางคนก็แตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมของการดำรงอยู่และสถานภาพทางสังคม ความต้องการของมนุษย์เป็นเรื่องที่ซับซ้อนมากมีนักวิจัยทางการศึกษาผู้ใหญ่หลายท่านได้พยายามศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ที่แท้จริง ในที่สุดพบว่ามนุษย์โดยทั่วไปนั้นมีความต้องการที่แท้จริงอยู่ 2 ประการ ประการแรกคือความต้องการที่จะปรับปรุงตนเองโดยวิธีการตามธรรมชาติ ประการที่สองคือ ความต้องการที่จะรักษาภาวะสมดุลทางธรรมชาติของมนุษย์บ่อยครั้งที่มัก พบว่าความต้องการของคนนั้นมักถูกกำหนดโดยสังคม สังคมกำหนดให้มนุษย์ที่อยู่ต่างฐานะกันมีความต้องการแตกต่างกัน (สิริกาญจน์ วีระพันธ์, 2536, หน้า12) และบุคคลโดยทั่วไปแล้ว ย่อมรู้ว่าตนเองต้องการอะไรนับตั้งแต่ขั้นต่ำไปจนถึงอุดมคติของชีวิต ส่วนจะบรรลุถึงความต้องการของตนเองหรือไม่นั้นก็ขึ้นอยู่กับความพยายาม และการปฏิบัติตนของแต่ละบุคคล ซึ่งผู้วิจัยขอนำเสนอประเด็นที่สำคัญเกี่ยวกับแนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการดังต่อไปนี้

ความหมายของความต้องการ

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับความต้องการมีนักวิชาการ และนักการศึกษาทั้งในประเทศ และต่างประเทศได้ให้ความหมายของคำว่า ความต้องการไว้ดังต่อไปนี้

วุฒินันท์ อบอุ่น (2544, หน้า 8-10) กล่าวว่าแนวคิดเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ทุกคน ล้วนมีความต้องการที่จะสนองความต้องการให้กับตนเองทั้งสิ้น

ทัศนีย์ คำนึ่ง (2548, หน้า 44) ได้สรุปความหมายของความต้องการหรือความประสงค์หรือความอยากได้ของมนุษย์ตามธรรมชาติมีความต้องการหลายด้าน โดยจะเป็นไปตามสภาพและสภาวะนั้นๆ ความต้องการส่วนใหญ่จะมี 2 ด้านคือ ความต้องการทางด้านร่างกายและความต้องการทางด้านจิตใจ โดยเฉพาะความต้องการทางด้านจิตใจของมนุษย์ต้องการให้เกิดความสำเร็จซึ่งเป็นความต้องการระดับสูงสุด แต่ตามความเป็นจริงมนุษย์ทุกคนไม่สามารถได้รับการตอบสนองตามความต้องการได้เท่าเทียมกัน เพราะสถานภาพทางสังคมและศักยภาพของแต่ละบุคคลคือสติปัญญาความรู้ และขีดความสามารถที่ทำให้มนุษย์ไม่ได้รับความต้องการทัดเทียมกัน

วิลารวรรณ รัตนเศรษฐากุล และคนอื่นๆ (2530, หน้า 13) ได้กล่าวว่าในการพิจารณาความต้องการของบุคคลนั้น ส่วนใหญ่จะพิจารณาจากธรรมชาติการตอบสนองความต้องการของมนุษย์ นั่นคือมนุษย์ต้องการที่ตนเองคิดว่าตนเองขาด ต้องการสิ่งที่ตนเองวางจุดมุ่งหมายปลายทางไว้ ต้องการในสิ่งที่ตนเองจำเป็นต้องใช้

ฮูล (Houle, 1972, pp. 3-8) ได้ให้คำนิยามความต้องการว่าเป็นเงื่อนไขหรือสภาพที่จำเป็นต้องได้รับการตอบสนองในบางสิ่งมักใช้เพื่อแสดงความขาดแคลนบางสิ่งบางอย่างของบุคคล ประชาชน ความต้องการนี้บุคคลอาจจะรู้สึกและแสดงออกถึงความต้องการของตนเองได้ เรียกความต้องการชนิดนี้ว่า "felt needs" หรืออาจมาจากการที่บุคคลอื่นๆ เกิดความรู้สึกว่าบุคคลที่เขาสนใจนั้นมีความต้องการในบางสิ่ง เรียกความต้องการชนิดหลังนี้ว่า "ascribed need"

วิจิตรา บุญประเสริฐ (2547, หน้า 17) ได้สรุปความต้องการหมายถึง ความรู้สึกที่ใช้แสดงความขาดแคลนในบางสิ่งที่บุคคลสามารถระบุหรือบอกถึงปริมาณได้ด้วยตนเอง และเป็นความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่จริงกับสภาพที่ควรจะเป็น เมื่อได้รับมาแล้วจะมีความรู้สึกดีใจ พอใจ และอาจช่วยให้เกิดความสำเร็จในชีวิตได้

สิริกาญจน์ วีรพันธ์ (2536, หน้า 13) ได้สรุปความหมายของความต้องการไว้คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่จะบันดาลให้คนมีความเจริญเติบโตหรือพัฒนาการในทุกๆ ส่วนที่ประกอบเป็นอินทรีย์ของตน ไม่ว่าจะเป็นด้านกายภาพหรือจิตภาพ อารมณ์และสังคม ดังนั้นความต้องการของมนุษย์จึงถือว่าเป็นแรงขับที่สำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนามากขึ้นเป็นความขาดแคลนที่กระตุ้นให้บุคคลแต่ละคนแสวงหาและดำเนินวิธีการ เพื่อสนองความต้องการนั้น

บอยล์และแจนส์ (Boyle and Jahns, 1970, p. 61) กล่าวถึงความต้องการว่า คือ สภาวะที่ปรากฏระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่กับสิ่งที่จะให้เป็นไป

เลแกนส์ (Legans, 1964, p. 92) พบว่าความต้องการคือ ความแตกต่างระหว่างสภาวะที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน กับสภาวะที่จะเป็นในอนาคต สภาวะที่เป็นอยู่ในปัจจุบันหมายถึงสภาวะที่เป็นจริง สภาวะที่จะให้เป็นในอนาคตหมายถึง สภาวะที่พึงประสงค์

อุไรรัตน์ จันดี (2542, หน้า 9) กล่าวว่าความต้องการคือ ความแตกต่างกันระหว่างสภาวะที่เป็นอยู่ในปัจจุบันกับสภาวะที่จะให้เป็นไปในอนาคต สภาวะที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนั้นหมายถึง สภาวะที่เป็นจริงและสภาวะที่จะให้เป็นในอนาคตหมายถึง สภาวะที่พึงประสงค์ ซึ่งฮูลส์ให้ความหมายของความต้องการว่าในสภาวะที่จำเป็นของบุคคลที่จะต้องได้รับการตอบสนอง ซึ่งจะแสดงออกมาด้วยตัวเอง เขาหรือคนอื่นเห็นว่าเขาจะได้รับการตอบสนองในบางสิ่ง

เทพพนม เมืองแมน, และสวิง สุวรรณ (2543, หน้า 21) ได้อธิบายถึงความหมายของความต้องการคือ ความไม่พอเพียง หากมองในภาวะสมดุลของมนุษย์ ความต้องการเกิดขึ้นเมื่อเกิดการไม่สมดุลทางด้านร่างกายหรือจิตใจ

จากแนวคิดของนักวิชาการ และนักการศึกษาที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่าความต้องการหมายถึง สภาวะที่ปรากฏระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่กับสิ่งที่เป็นอยู่กับสิ่งที่จะให้เป็น

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

ในทางจิตวิทยาเชื่อว่าการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ย่อมมีเหตุจูงใจ มนุษย์จะแสดงออกอย่างไรก็ตามจะเป็นไปตามความต้องการบางอย่างผลักดันให้กระทำ ความต้องการของมนุษย์โดยส่วนใหญ่แล้วมีความต้องการคล้ายคลึงกันในด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งมาสโลว์ได้กล่าวว่า ความต้องการของมนุษย์มีลำดับขั้น การกระตุ้นให้บุคคลปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองความต้องการบางอย่าง ในทฤษฎีลำดับความต้องการนี้อยู่บนสมมติฐานสำคัญ 3 ประการคือ

1. มนุษย์มีความต้องการ และความต้องการนั้นจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์เฉพาะความต้องการที่ยังไม่ได้ตอบสนองและความพอใจเท่านั้น ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่เป็นแรงจูงใจอีกต่อไป
2. ความต้องการของบุคคล จะถูกจัดลำดับความสำคัญ จากความสำคัญเบื้องต้นไปจนถึงความต้องการที่มีความสลบซับซ้อน บุคคลจะมีความต้องการในลำดับต่อไปเมื่อความต้องการในระดับต่ำกว่าได้รับการตอบสนองแล้ว
3. บุคคลจะมีความต้องการในลำดับต่อไปเมื่อความต้องการในระดับต่ำกว่าได้รับการตอบสนองแล้ว

มาสโลว์ นักจิตวิทยาากลุ่มมนุษย์นิยมได้อธิบายเรื่อง ความต้องการตามลำดับขั้นของมนุษย์ แบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 5 ระดับ (hierarchy of human needs) ความคิดของทฤษฎีนี้ก็คือ ความต้องการส่วนใหญ่ในระดับที่ต่ำกว่าต้องได้รับการตอบสนองก่อนที่ความต้องการในระดับที่สูงขึ้นไปจะเกิดขึ้น อย่างไรก็ตามทั้งนี้มิได้หมายความว่าความต้องการมากกว่า

หนึ่งระดับไม่อาจเกิดขึ้นใน เวลาเดียวกัน ความต้องการของมนุษย์เป็นจุดเริ่มต้นของการจูงใจ มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่มีความต้องการไม่สิ้นสุด ตั้งแต่เกิดจนตาย มนุษย์ทุกคนมีความต้องการ ตลอดเวลา และจะต้องการมากขึ้นเรื่อยไป มาสโลว์จัดลำดับชั้นความต้องการของมนุษย์ไว้อย่าง มีระเบียบเรียงลำดับชั้นจากต่ำไปสูง ถ้าความต้องการในชั้นแรกๆยังไม่ได้รับการตอบสนอง ก็ยัง ไม่มีความต้องการในชั้นสูงถัดไปดังนี้

1. ความต้องการพื้นฐานทางสรีระ (basic physiological needs or biological needs, physical needs) คือความต้องการบำบัดความหิวกระหาย ต้องการพักผ่อน ต้องการ เรื่องกามารมณ์ ต้องการบำบัดความเจ็บปวด และความไม่สมดุลทางร่างกายต่างๆ

2. ความต้องการความปลอดภัย (safety needs and security)คือ ต้องการความ มั่นคง ต้องการการป้องกันอันตราย ต้องการระเบียบ ต้องการทำนายอนาคต

3. ความต้องการความรัก และความเป็นเจ้าของ (love and belonging needs or social needs) คือต้องการเพื่อน ต้องการผู้ร่วมงาน ต้องการครอบครัว ต้องการเป็นที่ยอมรับ ของกลุ่ม ต้องการใกล้ชิดกับเพศตรงข้าม

4. ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง (esteem needs, self esteem needs) คือ ต้องการความนับถือ ต้องการความมั่นคงซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความเห็นของคนโดยทั่วไป ต้องการความพอใจ ชมเชย ต้องการความมั่นใจในตนเอง ต้องการคุณค่าในตนเอง ต้องการยอมรับตนเอง

5. ความต้องการความสมหวังในชีวิต (self actualization needs, self realization, self fulfillment needs) คือต้องการไปให้ถึงความสามารถสูงสุดของตนเอง ต้องการที่จะพัฒนา ศักยภาพของตน ต้องการทำสิ่งที่เหมาะสมที่สุด ต้องการความมั่งคั่งและขยายความต้องการ ให้ถึงที่สุด ค้นพบความจริง สร้างสรรค์ความงาม ส่งเสริมความยุติธรรม สร้างระเบียบ

กาญจนา เรืองจิตปรกรณ์ (2530, หน้า 227) อ้างถึงความต้องการตามแนวความคิด ของมาสโลว์ ได้อธิบายเรื่องความต้องการของมนุษย์ว่าเป็นลำดับทั้งหมด 5 ชั้น ดังกล่าวข้างต้น แสดงความต้องการขั้นมูลฐานของมนุษย์ (basic needs) เป็นทฤษฎีการจูงใจซึ่งเป็นคนแรกที่ได้ เขียนขึ้นเรียกว่าทฤษฎีแห่งการจูงใจของมาสโลว์ (Maslow's general theory of human motivation) กำหนดหลักการว่าบุคคลพยายามสนองความต้องการของตนเพื่อความ อยู่รอด และความสำเร็ของชีวิต ทฤษฎีแห่งการจูงใจของมาสโลว์ กล่าวถึงความต้องการ (need) ของ มนุษย์โดยมีสมมติฐานกล่าวถึง ความสำคัญเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ ดังนี้

1. ความต้องการจำเป็นทางร่างกาย (physiological needs) สามารถแยก ออกเป็นประเภทหนึ่งต่างหาก เป็นเอกเทศ จากการจูงใจประเภทอื่นๆ ได้เพราะเป็นความ ต้องการพื้นฐานที่ทุกคนต้องการเหมือนกัน

2. ความต้องการจำเป็น (need) ทางกายเป็นความต้องการหลักของทุกคน

3. ความต้องการ (needs) อย่างอื่นๆ จะอันตรายเกินไป ตราบใดที่ความต้องการของมนุษย์ทางกายยังไม่ได้รับการตอบสนองตามความพอใจ เพราะยังถูกรอบงำด้วยความจำเป็นทางสรีระอยู่

4. ความต้องการอย่างอื่นที่สูงขึ้นไปจะเริ่มปรากฏเมื่อความต้องการทางร่างกายได้รับการสนองตอบเพียงพอแล้ว ขณะที่ความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้วความต้องการอย่างอื่นก็จะเข้ามาแทนที่

5. ความต้องการที่ได้รับการสนองตอบเพียงพอแล้วจะไม่เป็นอุปสรรคต่อความต้องการระดับสูงกว่าความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่เป็นแรงจูงใจสำหรับพฤติกรรมนั้นอีกต่อไปและอินทรีย์นั้นจะถูกครอบงำด้วยความต้องการอื่นที่ยังไม่เพียงพอความต้องการที่ไม่ได้รับการสนองตอบเท่านั้นที่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรมมนุษย์

6. บุคคลส่วนใหญ่ในสังคมต้องการโลกที่มีแต่ความปลอดภัยมีระเบียบแบบแผน และสามารถพยากรณ์ล่วงหน้าได้

7. คนที่ทำลายความต้องการทางด้านความรัก และการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม หมายถึงคนที่ไม่ต้องการความรัก และไม่ชอบการเข้าสังคมเป็นการกระทำของบุคคลที่ปรับตัวเองไม่ได้ และเป็นโรคประสาท

8. ทุกคนในสังคมย่อมต้องการ และปรารถนาที่จะมีความเป็นอยู่อย่างมั่นคง ได้รับการเคารพนับถือ ยกย่อง สรรเสริญ ประเมินค่าตนและมีความต้องการความแข็งแกร่ง ความสำเร็จ อนาคตปราดเปรื่อง ต้องการมีเกียรติยศชื่อเสียง มีฐานะ มีเกียรติภูมิ มีความสำคัญ และเป็นที่ยอมรับของสังคม

9. มนุษย์ทุกคนมีความต้องการ และความต้องการนี้มีอยู่ตลอดเวลาเป็นกระบวนการที่ไม่มีที่สิ้นสุด เริ่มตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย ขณะที่ความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้วความต้องการอย่างอื่นจะเกิดขึ้นมาแทนที่

10. ความต้องการของมนุษย์ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นลำดับชั้นตามลำดับความสำคัญ (a hierarchy of needs) จากต่ำไปหาสูงกล่าวคือเมื่อความต้องการในระดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้วความต้องการระดับสูงก็จะเรียกร้องให้มีการตอบสนองทันที

โนลส์ (Knowles, 1972, pp. 78-86) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. ความต้องการทางกายภาพเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (basic human need) แบ่งออกเป็น 6 ด้านคือ

1.1 ความต้องการทางกายภาพ (physical needs) เป็นสิ่งที่สามารถมองเห็น และสังเกตได้ง่าย ส่วนมากมนุษย์มีความต้องการทางด้านนี้ เพื่อความคงอยู่ของร่างกาย เช่น ความต้องการแลเห็น การได้ยินเสียง ความสุขสบาย การพักผ่อน เป็นต้น หากสิ่งเหล่านี้ไม่เป็นไปตามความต้องการ อาจจะทำให้ผู้เรียนไม่พึงพอใจได้

1.2 ความต้องการในการเจริญงอกงาม (growth needs) ความต้องการด้านนี้เป็นสิ่งสำคัญที่จะพาไปสู่ส่วนอื่นๆ ของความต้องการ ซึ่งตรงกับความต้องการประสบความสำเร็จด้วยตนเอง (self-actualization) ตามทฤษฎีของมาสโลว์ ผู้ใหญ่ที่มองไม่เห็นความก้าวหน้า ในอนาคตของตนเอง ทำให้คุณค่าอื่นๆ ลดลงอย่างมาก

1.3 ความต้องการได้รับความมั่นคงปลอดภัย (the need for security) สัตว์โลกย่อมมีสัญชาตญาณสำหรับการป้องกันตัวเอง ต้องการความปลอดภัยทางร่างกาย ถ้าหากความต้องการความมั่นคงไม่ได้รับการสนองตอบ จะเกิดความรู้สึกไม่มั่นคง โดยการถอนตัวเองออกจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ

1.4 ความต้องการได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ (the need for experience) บุคคลอาจจะเกิดความเบื่อหน่ายต่องานประจำที่ซ้ำซาก จนเกิดอาการเหนื่อยอ่อน และต้องการได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ รวมทั้งแนวความคิดใหม่เป็นการชดเชย

1.5 ความต้องการทางด้านจิตใจ และอารมณ์ (the need for affection) เป็นธรรมชาติที่มนุษย์ต้องการได้รับความยอมรับ และได้รับความสำเร็จเรียกว่าเป็นความต้องการทางสังคม มีการร่วมแสดงความคิดเห็น การมีประสบการณ์ร่วมกัน ได้รับความสุข ร่าเริง และอาจต้องประสบความโศกเศร้า ถ้าหากความต้องการทางด้านนี้ไม่ได้รับการตอบสนองก็จะเกิดการถอนตัวออกจากกลุ่ม หรือแสดงอาการเป็นศัตรู

1.6 ความต้องการได้รับการยอมรับ (the need for recognition) มนุษย์ส่วนมากต้องการได้รับความรู้สึกที่ตัวเองมีคุณค่า ได้รับการยกย่องนับถือจากผู้อื่น ความต้องการด้านนี้ทำให้มนุษย์มีการรวมกลุ่มทางสังคม เป็นชุมชนสถาบันต่างๆ ทำให้สามารถแสวงหาสถานภาพทางสังคมในการยอมรับ และความสนใจจากสมาชิกภายในกลุ่ม

2. ความต้องการด้านการศึกษา (educational needs) หมายถึง สิ่งที่คุณคนจะได้เรียนรู้เพื่อให้ตัวเองเติบโตขึ้นเพื่อให้สถาบันหรือองค์กรของเขาดีขึ้น หรือเพื่อให้สังคมของเขาดีขึ้น ความต้องการชนิดนี้เป็นช่องว่างระหว่างระดับสมรรถภาพของบุคคลในปัจจุบันกับระดับสมรรถภาพที่สูงกว่าเพื่อที่จะให้บุคคลหรือโดยสังคมของบุคคลนั้นๆ โดยสรุปความต้องการทางการศึกษาเป็นความแตกต่างระหว่างสภาพที่ตัวบุคคล ระดับความรู้ ความสามารถของบุคคลในปัจจุบันกับความปรารถนาที่อยากจะให้มีขึ้นในอนาคต หรืออาจหมายถึงช่องว่างระหว่างระดับความรู้ ความสามารถของบุคคลในปัจจุบันกับความปรารถนาที่อยากจะให้มีขึ้นในอนาคต

สิริกาญจน์ วีระพันธ์ (2536, หน้า 14) กล่าวถึงความต้องการของมนุษย์ตามแนวคิดของการ์เดนเนอร์ เมอร์ฟี ว่าความต้องการของมนุษย์ที่เกิดขึ้นพร้อมกับชีวิตเมื่อเริ่มเกิด 4 ประการคือ

1. ความต้องการที่สัมพันธ์โดยตรงกับร่างกาย
2. ความต้องการทางด้านกิจกรรม

3. ความต้องการทางประสาทสัมผัส

4. ความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงจากการถูกโจมตี

วิโรจน์ สารรัตนะ (2548, หน้า 7) ได้รวบรวมแนวคิดของเคนตัน แอลเดอร์เฟอร์ ที่ได้ นำพื้นฐานความรู้จากทฤษฎีของ มาสโลว์ และ เฮอริเบอร์ก มาสร้างรูปแบบการจูงใจขึ้นใหม่ที่ คล้ายคลึงกัน โดยแบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ดังนี้

1. ความต้องการอยู่รอด (existence needs) เป็นความต้องการทางร่างกาย สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย เป็นต้น หรือในองค์กรก็จะเป็น ค่าจ้าง โบนัส ผลประโยชน์ตอบแทน สภาพการทำงานที่ดี และสัญญาว่าจ้าง เป็นต้น

2. ความต้องการความสัมพันธ์ (relatedness needs) เป็นความต้องการ ความสัมพันธ์ที่มีต่อกันกับบุคคลในองค์กร เป็นความต้องการทุกชนิดในเชิงมนุษย์สัมพันธ์

3. ความต้องการก้าวหน้า และเติบโต (growth needs) เป็นความต้องการ เกี่ยวกับ การพัฒนา การเปลี่ยนแปลงสภาพ และความเติบโตก้าวหน้าของคณงาน ความอยาก เป็นผู้ริเริ่มบุกเบิก มีขอบเขตอำนาจขยายกว้างออกไป การพัฒนาเติบโตด้วยความรู้ ความสามารถใน องค์กรก็เป็นความต้องการความรับผิดชอบเพิ่ม การทำกิจกรรมใหม่ที่มี โอกาสใช้ความรู้ ความสามารถใหม่ และการมีโอกาสสัมผัสงานใหม่หลายด้านมากขึ้น

ส่วนสมมติฐานที่สำคัญ 3 ประการที่มีส่วนคล้ายคลึงและแตกต่างจากทฤษฎีของ มาสโลว์ ดังนี้คือ

1. หากความต้องการระดับใดได้รับการตอบสนองน้อย ความต้องการประเภทนั้น จะมีอยู่สูง เช่น หากเงินเดือนมีน้อย ความต้องการด้านนี้จะสูง เป็นต้น

2. หากความต้องการประเภทที่อยู่ต่ำกว่าได้รับการตอบสนองมากพอแล้ว จะทำให้ ความต้องการประเภทที่อยู่สูงขึ้นไปมีมากยิ่งขึ้น เช่น ได้รับค่าจ้างมากพอแล้ว ก็จะต้อง การความยอมรับจากเพื่อนร่วมงานมากขึ้น เป็นต้น

3. หากความต้องการประเภทที่อยู่สูงมีอุปสรรคขัดขวางได้รับการตอบสนองน้อยก็ จะทำให้ความต้องการประเภทที่ต่ำกว่าลงไปมีความสำคัญมากขึ้น เช่น ไม่มีโอกาสเปลี่ยนงาน ใหม่ที่ทำหายมากขึ้นได้ ก็จะหันมาสนใจและต้องการความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานมากขึ้น เป็นต้น

จากสมมติฐานนี้ เห็นได้ว่า สองประการแรกคล้ายคลึงกับทฤษฎีของ มาสโลว์ แต่ ประการที่สามแตกต่างกัน กล่าวคือ มาสโลว์ เน้นการได้รับการตอบสนองเป็นขั้นๆ และก้าวหน้า เรื่อยไป แต่ อัลเดอร์เฟอร์ สามารถจะถอยหลังได้ โดยความต้องการใดไม่ได้รับการตอบสนอง ก็ จะย้อนกลับไปหาความต้องการระดับต่ำกว่าทันที

วิโรจน์ สารรัตนะ (2548, หน้า 8) กล่าวถึงแนวคิดของแมกคลีแลนด์ ที่เชื่อว่ามนุษย์ ทุกคนต่างมีความต้องการเหมือนกัน เพียงแต่มิขนาดมากน้อยต่างกันเท่านั้น ความต้องการนี้ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ

1. ความต้องการความสำเร็จ (need for achievement : nAch) เป็นความต้องการที่จะบรรลุผลสำเร็จในงานที่มีความท้าทายและการบรรลุมาตรฐานของงานที่ทำได้อย่างดีเยี่ยม (excellence) โดยทั่วไปแล้ว บุคคลที่มีความต้องการความสำเร็จในงานสูงจะพยายามหา หรือสร้างสถานการณ์เชิงแข่งขันให้กับตนเอง เพื่อทำงานให้บรรลุผลสำเร็จด้วยความพยายามของตนเอง และต้องการได้รับผลจากการทำงานนั้นในทันทีด้วย และบุคคลที่มีความต้องการเช่นนี้ มักหลีกเลี่ยงงาน ที่มีจุดหมายที่เป็นไปไม่ได้หรือยากเกินไป เนื่องจากมีความเสี่ยงต่อความล้มเหลว (Bartol & others, 1998) นอกจากนี้ บุคคลประเภทนี้ยังต้องการแก้ปัญหาด้วยความคิดสร้างสรรค์ การสร้างนวัตกรรม จึงเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าขององค์กร

2. ความต้องการอำนาจ (need for power : nPow) เป็นความต้องการมีอิทธิพลเหนือคนอื่น และสามารถควบคุมสถานการณ์ได้ อำนาจนี้มีสองลักษณะคือ อำนาจเชิงส่วนตัว (personal power) เป็นอำนาจที่ต้องการมีอิทธิพลเหนือคนอื่น ต้องการให้คนอื่นภักดีต่อตนเอง เป็นส่วนตัว ไม่ใช่เพื่อองค์กร บางครั้งอาจทำให้จุดหมายขององค์กรถูกทำลายลงได้ อีกลักษณะหนึ่งคือ อำนาจเชิงสถาบัน (institutional power) เป็นอำนาจที่มุ่งทำงานร่วมกับบุคคลอื่นเพื่อแก้ปัญหาหรือเพื่อบรรลุจุดหมายขององค์กร เป็นบุคคลที่พยายามหาอะไรทำเพื่อองค์กร อุทิศตนเพื่อองค์กร จึงเป็นบุคคลที่ผู้บริหารพึงส่งเสริมให้มีตำแหน่งเพื่อให้มีอิทธิพลต่อการใช้ความพยายามของคนอื่นด้วย

3. ความต้องการความสัมพันธ์ (need for affiliation : nAff) เป็นความต้องการความอบอุ่นและความเป็นมิตรกับคนอื่นจึงมักแสดงออกโดยหวังจะให้ได้รับการยอมรับจากคนอื่นหวังได้รับการมีน้ำใจตอบแทนจากคนอื่น จึงพยายามทำตนให้สอดคล้องกับความต้องการและความอยากได้ของคนอื่นและพยายามทำตนเป็นคนมีความจริงใจและพยายามเข้าใจความรู้สึกของคนอื่นให้มาก บุคคลประเภทนี้ผู้บริหารพึงสร้างแรงจูงใจโดยให้ทำงานแบบมีส่วนร่วมให้มากขึ้น

คิตต์ (Kidds, 1973, p 272) ได้เน้นถึงความต้องการของผู้ใหญ่โดยกล่าวว่าผู้ใหญ่มีความต้องการต่างๆ คือความต้องการด้านสุขภาพ ความต้องการด้านครอบครัวและความสัมพันธ์ในครอบครัว ความต้องการเป็นผู้บริโภคและการยังชีพ ความต้องการมีความสัมพันธ์กับสังคม ความต้องการมีอาชีพ ความต้องการมีความบันเทิงและความต้องการที่จะมีสิ่งยึดเหนี่ยวทางใจ

วารภรณ์ ตระกูลสุภษดี (2549, หน้า 11) กล่าวว่ามนุษย์นั้นเพียรพยายามทุกวิถีทางในอันที่จะให้บรรลุความต้องการที่ละชั้น เมื่อความต้องการชั้นแรกได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการชั้นนั้นก็ลดความสำคัญลงจนหมดความสำคัญไป ไม่เป็นแรงกระตุ้นอีกต่อไป แต่จะเกิดความสนใจและความต้องการสิ่งใหม่อีกต่อไป แต่ความต้องการชั้นต้นๆ ที่ได้รับการตอบสนองไปเรียบร้อยแล้วนั้น อาจกลับมาเป็นความจำเป็นหรือ ความต้องการครั้งใหม่อีกได้ เมื่อการตอบสนองความต้องการครั้งแรกได้สูญเสียหรือขาดหายไป และความต้องการที่เคยมี

ความสำคัญจะลดความสำคัญลง เมื่อมีความต้องการใหม่ ๆ เข้ามาแทนที่ นอกจากนั้นแล้ว กิลเมอร์ กล่าวไว้ว่า มนุษย์มีความต้องการหลายสิ่งหลายอย่างเช่น อาหาร อากาศ น้ำ ที่อยู่อาศัย รวมทั้งสิ่งอื่นๆ ด้วย เช่น การยอมรับนับถือ สถานภาพ การเป็นเจ้าของ แต่อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปความต้องการเหล่านี้ยากที่จะได้รับการตอบสนองจนอิ่มและพอใจทั้งๆที่ก็ได้รับอยู่แล้ว

ทุกวันนี้มนุษย์พยายามทำงานก็เพื่อจะสนองความต้องการของตนทำงานเพื่อเงิน เพราะเงินเป็นสื่อกลางของการแลกเปลี่ยนสิ่งต่างๆ ตามต้องการ แต่ถ้ามองให้ลึกลงไปแล้ว การทำงานไม่ใช่เพื่อเงินแต่อย่างเดียวเสมอไป เศรษฐีมีเงินมหาศาลก็ยังทำงานทั้งๆ ที่ทำงานแล้วได้เงินเป็นค่าตอบแทนเพียงเล็กน้อย การทำงานเพื่อเงิน เป็นเพียงเหตุผลประการหนึ่งเท่านั้น ยังมีปัจจัยอื่นๆ อีกมากที่คนต้องการได้รับจากการทำงาน ซึ่งบางครั้งเงินไม่สามารถซื้อความต้องการบางอย่างได้

วารภรณ์ ตระกูลสฤณี (2549, หน้า 11) กล่าวว่าความต้องการของมนุษย์มีอยู่ 3 ประการคือ

1. ความต้องการทางด้านร่างกายหรือความต้องการทางสรีระ (physical or physiological needs) หรือความต้องการปฐมภูมิ (primary needs) หรือความต้องการทางด้านชีววิทยา (biological needs) หรือความต้องการปฐมภูมิ (primary) เป็นความต้องการทางชีววิทยา หรือความต้องการทางกายภาพ เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานอันดับแรกหรือขั้นต่ำสุดของมนุษย์ซึ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต เป็นความต้องการที่จำเป็นสำหรับชีวิต เป็นความต้องการเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์ เพื่อการมีชีวิตอยู่ เป็นความต้องการที่มีมาตั้งแต่กำเนิด ในฐานะที่เป็นอินทรีย์ทางกายภาพเป็นแรงขับ (drive) ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เป็นแรงขับดันทางกายภาพ เป็นความต้องการที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตเพื่อความอยู่รอด จึงเป็นความต้องการพื้นฐานที่จะขาดเสียมิได้ ความต้องการชนิดนี้หากไม่ได้รับการตอบสนองจะมีความรู้สึกถึงเครียดอยู่ตลอดเวลา และมีความกระวนกระวาย เช่น ความต้องการอากาศหายใจ อาหาร ความอบอุ่น น้ำ ยารักษาโรค อุณหภูมิที่เหมาะสม เครื่องนุ่งห่ม การเคลื่อนไหวทางร่างกาย การขับถ่าย ความต้องการเรื่องเพศ การพักผ่อนนอนหลับ ที่อยู่อาศัย ถ้าขาดความต้องการประเภทนี้เพียงประการใดประการหนึ่งจะต้องมีอันเป็นไป เพราะความต้องการนี้เป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับมนุษย์ทุกคนจะขาดเสียมิได้ การแสวงหาสิ่งต่างๆ มาเพื่อตอบสนองความต้องการในทางกายของมนุษย์นี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของสังคมวัฒนธรรม การฝึกอบรม สิ่งแวดล้อม ศาสนา เศรษฐกิจ

2. ความต้องการทางด้านจิตใจ หรือความต้องการในระดับสูง หรือความต้องการทางด้านจิตวิทยา หรือความต้องการทุติยภูมิ หรือความต้องการที่เกิดใหม่ (psychological needs or secondary needs or acquired needs) เป็นความต้องการที่ส่วนใหญ่เกิดขึ้นภายหลังจาก ความต้องการทางร่างกายได้รับการตอบสนองแล้ว บางครั้งจึงเรียกความต้องการทางจิตใจว่า ความต้องการที่เกิดขึ้นใหม่ (acquired needs) เพราะเป็นความต้องการที่เกิดจากความรู้และ

การเรียนรู้ประสบการณ์ การสนองตอบต่างๆ ก็เพื่อให้เกิดความพึงพอใจเป็นแรงขับ (drive) ชนิดหนึ่งที่ไม่หยุดอยู่กับที่ (dynamic) ไม่มีรากฐานจากความต้องการทางร่างกาย แต่อาศัยกลไกทางสมอง ที่สั่งสมจากประสบการณ์ สภาพแวดล้อม วัฒนธรรม เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแต่ละบุคคลอาจเหมือนกันหรือต่างกันก็ได้ เนื่องจากแต่ละคนมีระดับความต้องการแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ และประสบการณ์ ความต้องการทางจิตใจเป็นความต้องการที่สลับซับซ้อน และมีความแตกต่างกันมากระหว่างบุคคล

3. ความต้องการทางสังคม เป็นความต้องการทางจิตใจนั่นเอง แต่เน้นหนักในด้านความต้องการที่จะดำรงชีวิตให้เป็นที่ยอมรับนับถือของคนอื่น หรือมีความเป็นอยู่ดีกว่าบุคคลอื่น เช่นต้องการความปลอดภัย ต้องการได้รับการยกย่องนับถือ ต้องการความยอมรับในสังคม ต้องการความก้าวหน้า เป็นต้น ตามธรรมชาติแล้วมนุษย์มีความต้องการมากมายหลายอย่าง จนไม่มีขอบเขตจำกัด ซึ่งทั้งความต้องการที่เกิดจากความคิดคำนึง หรือความต้องการด้านจิตใจ หรือความต้องการทางกาย ซึ่งเป็นความต้องการที่ขาดมิได้ และในบรรดาความต้องการต่างๆ ของมนุษย์นั้นยากที่จะได้รับการสนองตอบจนเป็นที่พอใจ เพราะเป็นเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคล

วราภรณ์ ตระกูลสฤณี (2549, หน้า 14) กล่าวถึงทฤษฎีความต้องการตามแนวความคิดของเมอร์เรย์ มีดังนี้

1. ความต้องการที่จะเอาชนะด้วยการแสดงออกทางความก้าวร้าว (need for aggression) คือความต้องการที่จะเอาชนะผู้อื่น หรือสิ่งที่กีดขวางทั้งปวงด้วยความรุนแรง ใช้กำลังต่อสู้ การแก้แค้น การทำร้ายร่างกาย
2. ความต้องการที่จะเอาชนะฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ (need for counteraction) คือความต้องการที่จะเอาชนะฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ ด้วยการใช้ความพยายามและความอดทน
3. ความต้องการที่จะยอมแพ้ (need for abasement) เป็นความต้องการที่ยอมรับผิด ยอมรับคำวิพากษ์วิจารณ์ ยอมรับการลงโทษและยอมแพ้
4. ความต้องการในการที่จะป้องกันตนเอง (need for defendant) คือความต้องการที่จะป้องกันตนเองจากคำตำหนิตติเตียนคำวิพากษ์วิจารณ์ เป็นความพยายามที่จะหาเหตุผลมาอธิบายการกระทำของตนเองเพื่อให้พ้นผิด
5. ความต้องการเป็นอิสระ (need for autonomy) คือความต้องการที่จะเป็นอิสระจากสิ่งทั้งหลายต้องการต่อสู้เพื่อความเป็นตัวของตัวเอง
6. ความต้องการความสำเร็จ (need for achievement) เป็นความพยายามที่จะเอาชนะต่ออุปสรรคทั้งปวงเพื่อความสำเร็จ
7. ความต้องการสร้างมิตรภาพกับผู้อื่น (need for affiliation) คือความต้องการที่จะเป็นที่รักใคร่ของผู้อื่น มีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่น

8. ความต้องการความสนุกสนานคือความต้องการผ่อนคลายความตึงเครียด (need for play) ต้องการหัวเราะ พักผ่อนหย่อนใจ

9. ความต้องการแยกตนเองออกจากผู้อื่น (need for rejection) คือความต้องการแยกตนเองออกจากกลุ่ม ไม่สนใจและยินดียินร้ายกับใคร

10. ความต้องการความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น (need for succedanea) คือความต้องการความสนใจความเห็นอกเห็นใจจากผู้อื่น

11. ความต้องการที่จะให้ความช่วยเหลือต่อบุคคลอื่น (need for nurture) คือความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมกับผู้อื่น โดยการให้ความช่วยเหลือหรือคำแนะนำ

12. ความต้องการที่จะสร้างความประทับใจให้กับผู้อื่น (need for exhibition) คือความต้องการที่จะให้บุคคลอื่นสนใจตนเอง และต้องการให้ผู้อื่นสนุกสนาน แปลกใจในเรื่องของตนเอง

13. ความต้องการมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น (need for dominance) คือความต้องการเป็นผู้นำให้ผู้อื่นทำตามคำสั่ง หรือคำแนะนำของตน

14. ความต้องการที่จะยอมรับนับถือผู้อาวุโสกว่า (need for deference) เป็นความนิยมชมชื่นบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่าและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือด้วยความยินดี

15. ความต้องการหลีกเลี่ยงความรู้สึกล้มเหลว (need for avoidance of inferiority) คือความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงความอับอายทั้งปวง

16. ความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงจากอันตราย (need for avoidance harm) คือความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงความเจ็บปวดทางด้านร่างกาย ต้องการได้รับความปลอดภัย

17. ความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงจากการถูกตำหนิ หรือถูกลงโทษ (need for avoidance of blame) เป็นการยอมรับคำสั่งหรือปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของกลุ่มเพราะกลัวถูกลงโทษ

18. ความต้องการความเป็นระเบียบเรียบร้อย (need for orderliness) คือความต้องการที่จะจัดสิ่งต่างๆ ให้อยู่ในสภาพที่เป็นระเบียบเรียบร้อยมีความประณีตสวยงาม

19. ความต้องการที่จะรักษาชื่อเสียง คือความต้องการที่จะรักษาชื่อเสียงของตนเองไว้จนสุดความสามารถ

20. ความต้องการให้ตนเองมีความแตกต่างจากบุคคลอื่น (need for contrariness) คือความต้องการที่จะให้ตนเองต่างจากคนอื่น

อุไรรัตน์ จันดี (2542, หน้า 14) กล่าวถึงแนวคิดของคิตต์นักรจิตวิทยาและนักการศึกษาได้เน้นถึงความต้องการของผู้ใหญ่ ซึ่งประกอบด้วย

1. ความต้องการทางด้านสุขภาพ
2. ความต้องการทางด้านครอบครัวและความสัมพันธ์ในครอบครัว
3. ความต้องการเป็นผู้บริโภคและการยังชีพ

4. ความต้องการมีความสัมพันธ์ทางสังคม
5. ความต้องการมีอาชีพ
6. ความต้องการมีความบันเทิง

คูลมส์ (Coombs, 1974, p. 15) ได้กล่าวถึงความต้องการด้านการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของปัจเจกชน โดยแบ่งให้เห็นได้ดังนี้คือ

1. ความต้องการในด้านการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานและเรื่องทั่วๆ ไป เช่น การเรียนรู้หนังสือ การอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น มีความเข้าใจอย่างง่าย ๆ ในเรื่องของวิทยาศาสตร์และภาวะแวดล้อมรอบตัวเอง เป็นต้น

2. ความต้องการในการศึกษาเพื่อปรับปรุงชีวิตครอบครัวให้ดีขึ้น เช่นความรู้พื้นฐานทักษะและทัศนคติพื้นฐาน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นเริ่มในวิชา สุขอนามัย โภชนาการ การจัดบ้าน การเลี้ยงและดูแลเด็ก การซ่อมแซมบ้านให้น่าอยู่ การวางแผนครอบครัว เป็นต้น

3. ความต้องการในการศึกษาเพื่อปรับปรุงชุมชนที่คนอยู่อาศัย เช่นความรู้เกี่ยวกับสถาบันการปกครองของท้องถิ่นและของประเทศ รวมทั้งขบวนการต่างๆ ของการดำเนินการปกครองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ สหกรณ์ โครงการพัฒนาชุมชน เป็นต้น

4. ความต้องการในการศึกษาด้านอาชีพ เช่น ความรู้ และทักษะเฉพาะซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจและที่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีพ เป็นต้น

จากการศึกษาแนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการข้างต้น หน่วยงานที่เป็นผู้จัดการศึกษาให้กับแรงงานภาคอุตสาหกรรม หากมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ตามแนวความคิดของนักการศึกษาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะมีส่วนช่วยให้กลุ่มเป้าหมายลดปัญหาต่างๆ ลงได้อย่างมาก ด้วยการจัดโปรแกรมและกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดความมั่นคงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา และการเมือง โดยการจัดสภาพแวดล้อมให้มีความเหมาะสมในการก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น และทำให้เกิดบรรยากาศความเป็นกันเองมากที่สุด

สภาพทั่วไปของจังหวัดสิงห์บุรีและของแรงงานในจังหวัดสิงห์บุรี

สภาพทั่วไปของจังหวัดสิงห์บุรี

จังหวัดสิงห์บุรี ตั้งอยู่ภาคกลางของประเทศไทยห่างจากกรุงเทพฯ 142 กม. มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 822,478 ตร.กม. หรือ 514,049 ไร่

ภาคอุตสาหกรรม จังหวัดสิงห์บุรีอยู่ในเขต 3 ของการส่งเสริมการลงทุน ปี 2548 (มีนาคม) มีโรงงานอุตสาหกรรมทั้ง 3 ขนาด คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมทั้งสิ้น 272 โรงงาน มีจำนวนแรงงานทั้งหมด 9,112 คน (สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสิงห์บุรี, 2548) โดยจำแนกออกเป็นอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ ดังนี้

ตาราง 1 แสดงสถิติจำนวนโรงงานแยกตามหมวดอุตสาหกรรม

ที่	หมวดอุตสาหกรรม	จำนวน	เงินทุน	คนงาน		
				ชาย	หญิง	รวม
1	อุตสาหกรรมกระดาษ	44	524,505,511	313	71	384
2	อุตสาหกรรมอาหาร	31	606,990,200	589	254	843
3	อุตสาหกรรมเครื่องตัด	3	355,491,000	110	56	166
4	อุตสาหกรรมสิ่งทอ	3	1,254,150,000	120	401	521
5	อุตสาหกรรมเครื่องแต่งกาย	4	334,450,000	480	1,565	2,045
6	อุตสาหกรรมเครื่องหนัง	3	74,297,000	50	755	805
7	อุตสาหกรรมไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้	20	429,955,000	428	935	1,363
8	อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์และเครื่องเรือน	14	18,510,000	113	60	173
9	อุตสาหกรรมกระดาษและผลิตภัณฑ์จากกระดาษ	2	6,300,000,000	568	167	735
10	อุตสาหกรรมสิ่งพิมพ์	2	4,050,000	5	1	6
11	อุตสาหกรรมเคมี	3	71,235,000	96	51	147
12	อุตสาหกรรมปิโตรเคมีและผลิตภัณฑ์	2	177,000,000	15	4	19
13	อุตสาหกรรมยาง	4	48,802,000	135	211	346
14	อุตสาหกรรมพลาสติก	11	842,560,000	385	348	733
15	อุตสาหกรรมโลหะ	67	3,425,198,000	1,044	654	1,698
16	อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์โลหะ	10	142,810,000	122	16	138
17	อุตสาหกรรมเครื่องจักรกล	11	8,632,400	65	0	65
18	อุตสาหกรรมไฟฟ้า	9	1,011,116,000	815	743	1,558
19	อุตสาหกรรมขนส่ง	21	260,773,000	217	79	296
20	อุตสาหกรรมอื่นๆ	15	94,191,669	82	109	191
	รวม	279	15,984,716,780	5,752	6,480	12,232

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสิงห์บุรี ปี 2548

แรงงานในจังหวัดสิงห์บุรี

ประชากรและกำลังแรงงาน จังหวัดสิงห์บุรี มีประชากร จำนวน 242,584 คน เป็นผู้อยู่ในวัยทำงานอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 193,802 คน เป็นผู้ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน จำนวน 58,371 คน ร้อยละ 30.12 ของผู้อยู่ในวัยทำงานอายุ 15 ปีขึ้นไป และเป็นผู้อยู่ในกำลังแรงงาน จำนวน 135,431 คน ร้อยละ 69.88 แยกออกเป็นผู้มีงานทำ จำนวน 131,810 คน ร้อยละ 97.33 ของผู้อยู่ในกำลังแรงงาน และเป็นผู้ว่างงาน จำนวน 3,621 คน ร้อยละ 2.67

การบริหารการจัดงานในจังหวัดสิงห์บุรี มีตำแหน่งงานว่างที่แจ้งผ่านสำนักงาน ฯ จำนวน 1,051 อัตรา มีผู้ลงทะเบียนสมัครงาน จำนวน 1,065 คน และมีผู้ได้รับการบรรจุงาน 851 คน

สำหรับความต้องการแรงงาน พบว่า มีความต้องการผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาสูงสุดคิดเป็นร้อยละ 37.96 ของตำแหน่งงานว่างทั้งหมด รองลงมาเป็นระดับ ปวส. ร้อยละ 25.69

การบรรจุงานพบว่ามีผู้ได้รับการบรรจุงานจำนวน 851 คน คิดเป็นร้อยละ 80.97 ของตำแหน่งงานว่างทั้งหมด แสดงว่ายังคงมีตำแหน่งงานที่ว่างอยู่ แต่คุณสมบัติของผู้สมัครงานอาจไม่ตรงตามความต้องการขององค์กร โดยอาชีพเสมียน เจ้าหน้าที่ มีการบรรจุงานมากที่สุด คือ ร้อยละ 42.07 รองลงมาคืออาชีพงานพื้นฐาน ร้อยละ 40.66

ความต้องการแรงงาน ในจังหวัดสิงห์บุรีพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในภาคการบริหารราชการ และการป้องกันประเทศ รวมทั้งการประกันสังคมภาคบังคับ จำนวน 419 อัตรา หรือร้อยละ 39.87 อันดับรองลงมา คือ การผลิตจำนวน 417 อัตรา ร้อยละ 39.68 โดยช่วงอายุเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานสูงสุด คือ ช่วงอายุระหว่าง 18-24 ปี ร้อยละ 42.15 ของตำแหน่งงานว่างทั้งหมด รองลงมาคือ 15-17 ปี ร้อยละ 25.02

แรงงานต่างด้าว ในจังหวัดสิงห์บุรี ที่เข้าเมือง โดยถูกต้องตามกฎหมายและได้รับอนุญาตให้ทำงานมีจำนวน 112 คน สัดส่วนสูงสุด เป็นแรงงานประเภทส่งเสริมการลงทุน ร้อยละ 57.14 รองลงมาเป็นแรงงานประเภทอัตรา 12 ยกเว้นตามมติ ครม. ร้อยละ 29.46 และแรงงานที่อนุญาตประเภทชั่วคราว ร้อยละ 13.39

สำหรับแรงงานต่างด้าวตามมติคณะรัฐมนตรี (ครม.) เป็นแรงงานที่อนุญาตให้มาทำงานเป็นการชั่วคราว 3 สัญชาติ เพื่อทดแทนการขาดแคลนแรงงานในประเทศ คือ ลาว พม่า กัมพูชา มีจำนวน 292 คน สูงสุด คือ สัญชาติพม่า ร้อยละ 93.15 รองลงมาคือ สัญชาติลาว ร้อยละ 5.82 และสัญชาติกัมพูชา ร้อยละ 1.03

แรงงานไทยในต่างประเทศ มีแรงงานไทยลงทะเบียนที่จะไปทำงานต่างประเทศ จำนวน 20 คน ซึ่งมีจำนวนไม่มาก

ในส่วนผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ไปทำงานต่างประเทศ มีจำนวน 27 คน โดยเป็นการเดินทางประเภทคนงานที่สามารถกลับเข้าไปทำงานได้อีก ร้อยละ 96.3 และเดินทางด้วยตนเอง ร้อยละ 3.70 โดยไปทำงานในแถบเอเชียเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 62.96 รองลงมา คือ ตะวันออกกลาง ร้อยละ 18.52 ยุโรป ร้อยละ 11.11 และแอฟริกา ร้อยละ 7.41

การพัฒนาศักยภาพแรงงาน ในจังหวัดสิงห์บุรี ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดสิงห์บุรี ให้ดำเนินการฝึกอบรมเตรียมความพร้อมก่อนเข้าทำงาน รวม 2 สาขา ได้แก่ ช่างเครื่องกล และช่างอุตสาหกรรมศิลป์

ในส่วนของการฝึกอบรมยกระดับฝีมือแรงงาน มีผู้ผ่านการฝึกในสาขาธุรกิจและบริการ จำนวน 348 คน และสาขาช่างไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์ จำนวน 12 คน

การคุ้มครองแรงงานในจังหวัดสิงห์บุรี สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดสิงห์บุรีได้ดำเนินการตรวจสถานประกอบการ 41 แห่ง ลูกจ้างผ่านการตรวจและได้รับการคุ้มครอง จำนวน 1,942 คน มีสถานประกอบการที่ปฏิบัติไม่ถูกต้องจำนวน 3 แห่ง เกี่ยวกับข้อบังคับการทำงานซึ่งสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด ได้แจ้งให้ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง

การตรวจความปลอดภัยในการทำงาน สวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดสิงห์บุรี ได้ดำเนินการตรวจสถานประกอบการทั้งสิ้น 41 แห่ง ลูกจ้างผ่านการตรวจ จำนวน 1,936 คน พบว่า มีสถานประกอบการทั้งสิ้น 41 แห่ง ลูกจ้างผ่านการตรวจ จำนวน 1,936 คน พบว่า มีสถานประกอบการจำนวน 1 แห่ง ที่ปฏิบัติไม่ถูกต้องตามกฎหมายความปลอดภัย ในการทำงานซึ่งสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดสิงห์บุรี ได้แจ้งให้ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง

การประสพภัยอันตราย/เจ็บป่วยจากการทำงาน พบว่า มีพนักงานประสพอันตรายต้องหยุดงานจำนวน 92 คน โดยส่วนใหญ่หยุดงานไม่เกิน 3 วัน คิดเป็นร้อยละ 40.22 และวันหยุดงานเกิน 3 วัน ร้อยละ 58.70 ของจำนวนผู้ประสพอันตรายทั้งหมด

สาเหตุของการประสพอันตรายสูงสุด คือ วัตถุสิ่งของ/บาด/ทิ่มแทง ร้อยละ 21.74 รองลงมา คือ วัตถุหรือสิ่งของกระแทก/ชน ร้อยละ 18.48 ของผู้ประสพอันตรายเนื่องจากการทำงานทั้งหมด

การเกิดข้อเรียกร้อง/ข้อพิพาทแรงงานและข้อขัดแย้งภายในจังหวัดสิงห์บุรี จากการตรวจสอบไม่พบว่ามีข้อพิพาทด้านแรงงานเกิดขึ้น ในส่วนขององค์กรลูกจ้างในจังหวัดสิงห์บุรี มีสหภาพแรงงาน 1 แห่ง

การเลิกจ้าง พบว่า มีสถานประกอบการเลิกกิจการจำนวน 32 แห่ง มีลูกจ้างถูกเลิกจ้าง 116 คน เป็นสถานประกอบการขนาดเล็ก คือ มีลูกจ้าง 1-9 คน จำนวน 30 แห่ง ลูกจ้างถูกเลิกจ้าง จำนวน 57 คน และสถานประกอบการที่มีลูกจ้าง 10 คนขึ้นไป 20 แห่ง ลูกจ้างถูกเลิกจ้าง จำนวน 59 คน

การสวัสดิการแรงงาน สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดสิงห์บุรี ได้จัดกิจกรรมการส่งเสริมการจัดการสวัสดิการแรงงานให้กับสถานประกอบการ จำนวน 3 กิจกรรม ได้แก่ 1) ส่งเสริมและบริการด้านสวัสดิการแรงงาน นอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนด 2) ดำเนินการพัฒนาเด็กปฐมวัยศูนย์เด็กเล็ก วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ และ 3) ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับสวัสดิการแรงงาน มีสถานประกอบการเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 47 แห่ง ผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 1,354 คน

การประกันสังคม ในจังหวัดสิงห์บุรี สำนักงานประกันสังคมจังหวัดสิงห์บุรี มีสถานประกอบการอยู่ในข่ายกองทุนเงินทดแทนจำนวน 816 แห่ง มีลูกจ้าง 15,042 คน มีการจ่ายเงินเป็นค่าทดแทนการประสบอันตรายเนื่องจากการทำงาน เป็นจำนวนเงิน 685,415 บาท

ในส่วนของเงินกองทุนประกันสังคมมีสถานประกอบการอยู่ในข่ายกองทุนประกันสังคมจำนวน 935 แห่ง มีผู้ประกันตน 16,878 คน มีเงินกองทุนจำนวน 13.75 ล้านบาท และได้มีการจ่ายเงินทดแทน 7 กรณีเป็นเงิน ดังนี้ 1) กรณีคลอดบุตร 4.87 ล้านบาท ร้อยละ 35.42 2) กรณีสงเคราะห์บุตร 3.71 ล้านบาท ร้อยละ 26.98 3) กรณีชราภาพ 1.58 ล้านบาท ร้อยละ 11.49 4) กรณีว่างงาน 1.5 ล้านบาท ร้อยละ 10.91 5) กรณีเจ็บป่วย 0.97 ล้านบาท ร้อยละ 7.05 6) กรณีตาย 0.71 ล้านบาท ร้อยละ 5.16 7) กรณีทุพพลภาพ 0.41 ล้านบาท ร้อยละ 2.98

ตาราง 2 ประชากรจังหวัดสิงห์บุรี จำแนกตามเพศและสถานภาพแรงงาน ไตรมาส 2 ปี 2550 (เมษายน-มิถุนายน)

สถานภาพแรงงาน	ชาย	หญิง	รวม
ประชากรรวม	124,785	117,799	242,584
ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป	98,474	95,328	193,802
ผู้อยู่ในกำลังแรงงาน	75,384	60,047	135,431
- ผู้มีงานทำ	72,874	58,936	131,810
- ผู้ว่างงาน	2,510	1,111	3,621
- กำลังแรงงานที่รอฤดูกาล	0	0	0
ผู้ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน	23,090	35,281	58,371
- ทำงานบ้าน	1,778	15,344	17,122
- เรียนหนังสือ	7,241	6,393	13,634
- อื่น ๆ	14,071	13,544	27,615
ประชากรอายุต่ำกว่า 15 ปี	26,311	22,471	48,782

ตาราง 3 ผู้มีงานทำจังหวัดสิงห์บุรี จำแนกอาชีพและเพศ ไตรมาส 2 ปี 2550
(เมษายน – มิถุนายน)

ประเภทอาชีพ	ชาย	หญิง	รวม
1. ผู้บัญญัติกฎหมาย ข้าราชการระดับอาวุโส และผู้จัดการ	5,563	3,168	8,731
2. ผู้ประกอบวิชาชีพด้านต่าง ๆ	1,817	3,538	5,355
3. ผู้ประกอบวิชาชีพด้านเทคนิคสาขาต่าง ๆ และอาชีพที่เกี่ยวข้อง	1,966	2,938	4,904
4. เสมียน	2,292	2,946	5,238
5. พนักงานบริการและพนักงานในร้านค้า และตลาด	9,203	11,003	20,206
6. ผู้ปฏิบัติงานที่มีฝีมือในด้านการเกษตรและ การประมง	17,503	10,840	28,343
7. ผู้ปฏิบัติงานด้านความสามารถทางฝีมือ และธุรกิจการค้าที่เกี่ยวข้อง	13,438	5,072	18,510
8. ผู้ปฏิบัติการโรงงานและเครื่องจักรและ ผู้ปฏิบัติงานด้านการประกอบ	9,921	9,559	19,480
9. อาชีพพื้นฐานต่าง ๆ ในด้านการขายและ การให้บริการ	11,172	9,871	21,043
10. คนงานซึ่งมิได้จำแนกไว้ในหมวดอื่น	0	0	0
รวม	72,875	58,935	131,810

ตาราง 4 ผู้มีงานทำจังหวัดสิงห์บุรี จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรมและเพศ ไตรมาส 2 ปี 2550 (เมษายน-มิถุนายน)

ประเภทอุตสาหกรรม	ชาย	หญิง	รวม
รวมภาคเกษตรกรรม	23,398	13,819	37,217
1. เกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการป่าไม้	22,065	13,819	35,884
2. การประมง	1,333	0	1,333
รวมนอกภาคเกษตรกรรม	49,475	45,118	94,593
3. การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน	0	0	0
4. การผลิต	15,666	18,449	34,115
5. การไฟฟ้า ก๊าซ และการประปา	347	30	377
6. การก่อสร้าง	10,097	2,735	12,832
7. การขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ รถมอเตอร์ไซด์ รถจักรยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคล และของใช้ในครัวเรือน	10,318	9,332	19,650
8. โรงแรม และภัตตาคาร	2,378	4,373	6,751
9. การขนส่ง สถานที่เก็บสินค้า	1,552	307	1,859
10. การเป็นสื่อกลางทางการเงิน	262	324	586
11. กิจกรรมด้านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่า และกิจกรรมทางธุรกิจ	763	640	1,403
12. การบริหารราชการ และการป้องกันประเทศ รวมทั้งการประกันสังคมภาคบังคับ	3,078	1,889	4,967
13. การศึกษา	2,227	2,356	4,583
14. งานด้านสุขภาพ และงานสังคมสงเคราะห์	246	3,563	3,461
15. กิจกรรมด้านบริการชุมชน สังคม และการบริหารส่วนบุคคลอื่น ๆ	2,541	920	200
16. ลูกจ้างในครัวเรือนส่วนบุคคล	0	200	0
17. องค์การระหว่างประเทศและองค์การต่างประเทศอื่น ๆ และสมาชิก	0	0	0
18. ไม่ทราบ	0	0	0
รวม	72,873	58,937	131,810

ตาราง 5 จำนวนตำแหน่งงานว่าง ผู้สมัครงานและการบรรจุงานจังหวัดสิงห์บุรี จำแนกตาม การศึกษา ไตรมาส 2 ปี 2550 (เมษายน-มิถุนายน)

วุฒิการศึกษา	ตำแหน่งงาน ว่าง (อัตรา)	ผู้ลงทะเบียน สมัครงาน (คน)	บรรจุงาน (คน)
ประถมศึกษาและต่ำกว่า	41	113	48
มัธยมศึกษา	399	520	448
ปวช.	227	161	181
- พาณิชย	3	26	36
- ช่าง	1	13	4
- อื่น ๆ	223	122	141
ปวส.	270	140	114
- พาณิชย	7	27	20
- ช่าง	43	45	3
- อื่น ๆ	220	68	91
อนุปริญญา	49	2	1
ปริญญาตรี	65	125	59
ปริญญาโท	-	4	-
ปริญญาเอก	-	-	-
อื่น ๆ	-	-	-
รวม	1,051	1,061	851

จากสถิติดังกล่าวข้างต้นพบว่าการศึกษาของแรงงานในจังหวัดสิงห์บุรีส่วนมากจบ การศึกษาระดับมัธยมศึกษา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้การศึกษาแก่แรงงานทุกคน

ความต้องการด้านการศึกษาและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษาของแรงงาน

จากสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและจุดเน้นการพัฒนามีศูนย์รวมอยู่ที่คน ซึ่งถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ การจะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและมีศักยภาพ มากขึ้น บทบาทสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การให้การศึกษา เพราะแนวทางการพัฒนาประเทศ ในอนาคต คือการให้ความสำคัญกับการให้พลเมืองในประเทศได้รับการศึกษาที่หลากหลาย และสอดคล้องต่อความต้องการของคนแต่ละกลุ่มได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งกลุ่มผู้ด้อยโอกาส

และกลุ่มคนที่ไม่ได้อยู่ในระบบโรงเรียน โดยเฉพาะแรงงานที่มีการศึกษาขั้นต่ำ คนในชนบทที่อยู่ภาคเกษตรกรรม ซึ่งเป็นผู้ที่ด้อยโอกาสทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษานั้น การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการจัดการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิตเพื่อแรงงานที่มีการศึกษาขั้นต่ำมีความรู้พื้นฐานถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อให้สามารถเข้ากับการทำงาน มีการใช้เทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงทางด้านอาชีพจะเกิดอย่างรวดเร็วในระยะต่อไป จึงเป็นสิ่งจำเป็นจะต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน และที่สำคัญยิ่งกว่านั้นก็คือควรส่งเสริมและขยายเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการรวมตัวกันขององค์กรชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ทั้งปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกทำลาย ปัญหาความยากจนปัญหาความตกต่ำของผลผลิตด้านเกษตรกรรม ปัญหาความเสื่อมสลายของครอบครัว ชุมชน ปัญหารายชรัม คุณธรรมที่เสื่อมถอยอันเป็นผลมาจากการพัฒนาที่ไม่สมดุล และเป็นค่านิยมทางวัตถุมากกว่าความเจริญทางจิตใจในระยะที่ผ่านมา

ในการศึกษาดังกล่าว รวมทั้งการศึกษาอื่น ๆ ในทุกระดับ และทุกประเภทจำเป็นต้องเน้นการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้ดีขึ้น ทั้งในด้านหลักสูตร เนื้อหา และกระบวนการเรียนการสอน โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์และรู้จักแก้ปัญหา ตลอดรู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ต่อไป โดยควรจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับท้องถิ่น ชุมชนและให้มีการเรียนรู้จากสภาพความจริง รวมทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน สังคม สำหรับความรู้ในด้านวิชาการที่จะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีที่เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยต่อไปนั้นควรขยายการพัฒนากำลังคนระดับกลางและระดับสูงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งยังคงมีความขาดแคลนในระยะต่อไปข้างหน้า โดยในการศึกษาและพัฒนากำลังคนดังกล่าวจะให้สถานประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและฝึกอบรมให้มากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้สามารถจัดการศึกษาอบรมให้สอดคล้องกับความต้องการและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เป็นการระดมทรัพยากรจากภาคอื่น ๆ และก่อให้เกิดประสิทธิภาพดีขึ้นด้วย

บทบาทสำคัญของการศึกษา ปรัชญาและเป้าหมายในการพัฒนาการศึกษาควรประกอบด้วยระบบการศึกษาต้องเป็นการศึกษาตลอดชีวิต (lifelong-continuous education) ในการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในสังคมนั้น ๆ ด้วยความร่วมมือกับระบบต่าง ๆ ในสังคม ผู้เรียนสามารถเรียนรู้การศึกษาตามความถนัดของตนเอง ทุกคนในสังคมมีความเสมอภาคที่จะได้รับการศึกษา รัฐบาลมีบทบาทในการให้บริการ โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์โดยศึกษาถึงรูปแบบทางการศึกษาที่สมควรจัดให้หลากหลาย เหมาะสมกับสภาพความต้องการการศึกษา ซึ่งรูปแบบของการจัดการศึกษาตามทฤษฎีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่จัดรูปแบบของการศึกษาเป็น 3 รูปแบบ คือ

1. การศึกษาในระบบ คือการศึกษาที่จัดทำอย่างมีระบบ ระเบียบแบบแผน มีหลักสูตรที่ตายตัว การเรียนการสอนมีขั้นตอนที่แน่ชัด มีระบบชั้นเรียน การประเมินผลผู้เรียน

จะต้องทำตัวให้เข้ากับระบบ มีสถาบันหรือหน่วยงานรับผิดชอบในการเรียนการสอน เช่น การเรียนการสอนในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา

2. การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาตลอดชีวิต ไม่จำกัดอายุและวิชาที่จะต้องศึกษา ผู้เรียนสามารถเรียนด้วยตนเองและในบางครั้งอาจจะมีผู้สอนได้

3. การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาโดยความสมัครใจ จากสภาพแวดล้อม โดยทั่วไป เช่นข่าวสารจากวิทยุ โทรทัศน์หรือหนังสือพิมพ์

ขอบข่ายของการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร มีสาระสำคัญ คือ ด้านความรู้ หลักการ ทฤษฎี ระเบียบปฏิบัติที่ผู้ปฏิบัติจะต้องทราบ เพื่อให้การปฏิบัติงานในหน้าที่เป็นไปด้วยดี องค์การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ครบถ้วน รูปแบบของ การให้ความรู้เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร อาจทำในรูปของการบรรยาย การประชุม การสัมมนา หรือการศึกษาดูงาน ส่วนในด้านทักษะเป็นการฝึกฝนเพื่อเพิ่มความชำนาญ ฝีมือในงานที่ต้อง ปฏิบัติการเพิ่มพูนทักษะของบุคลากรในองค์กรจะดำเนินการโดยการประชุม เชิงปฏิบัติการ การทดลองให้ทำจากของจริง การฝึกอบรม นอกจากนี้จะมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยการให้ความรู้ ฝึกทักษะแล้วยังมีเจตคติต่อวิชาชีพ มีทัศนคติ ความสำนึก ความตั้งใจรับผิดชอบต่อ อาชีพ ดังนั้นการเพิ่มพูนความรับผิดชอบเจตคติต่อการทำงานที่จะต้องปฏิบัติทั้งในฐานะที่เป็น สมาชิกขององค์กรและสมาชิกของวิชาชีพ รูปแบบของการจัด อาจดำเนินการในรูปของการ ฝึกอบรม การสร้างกลุ่มสัมพันธ์ กลุ่มปรับปรุงคุณภาพของงานด้วย ดังนั้นการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์ในองค์กรโดยการศึกษานั้นสามารถทำได้หลายรูปแบบ อาจจะเป็นให้การศึกษา โดยตรง ได้แก่ การส่งเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษาโดยทางอ้อม การศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาดู งานหรือการให้สัมผัสของจริงกับงาน เพื่อการเรียนรู้และความเข้าใจ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ กับการประกอบอาชีพได้เหมาะสม โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษา การพัฒนาบุคลากรใน องค์กร และการฝึกอบรม

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อพัฒนาแรงงาน

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการพัฒนาคุณภาพของคนมาแต่โบราณกาล ไม่ว่าจะ เป็นการศึกษาตามอัธยาศัย (informal education) การศึกษานอกระบบโรงเรียน (non-formal education) หรือแม้แต่การศึกษาในระบบของโรงเรียน (formal education) ความหลากหลาย ของการจัดการศึกษาก็เพื่อมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ เพื่อ สนองความต้องการและความจำเป็นของบุคคลและสังคม ความต้องการการศึกษาเพื่อพัฒนา เป็นปัจเจกชน ไม่ว่าจะเป็กลุ่มใดก็ตามย่อมต้องการการศึกษาที่สอดคล้องต่อความต้องการ เพื่อที่จะพัฒนาคน พัฒนาอาชีพ พัฒนาทักษะการทำงานของคนให้มีประสิทธิผล และมีความ เจริญก้าวหน้า มีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ โดยปรับให้เหมาะสมสอดคล้องต่อการ เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงควรจัดเวลาที่จะให้ การศึกษาไม่ควรกระทบการกระเทือนถึงการประกอบอาชีพ ผู้เรียนสามารถเลือกเวลา สถานที่

รวมทั้งความจำเป็นเนื้อหาในสาขาวิชาที่ต้องการเรียนรู้เพิ่มเติม เพื่อนำการศึกษามาพัฒนาตนเอง พัฒนางาน ส่งผลไปถึงพัฒนาสังคมด้วย การจัดการศึกษาให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มผู้เรียนทำให้ไม่เกิดความสูญเปล่าทางการลงทุนด้านการศึกษา ผนวกกับความชัดเจนตรงตามความมุ่งหมายของผู้เรียนที่เห็นความสำคัญของการศึกษาได้กระจ่างว่าสามารถจะนำประโยชน์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ พัฒนางานได้ ในสังคมปัจจุบันโดยเฉพาะวัยเรียนที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ซึ่งถือเป็นวัยแรงงานที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศที่เห็นได้ชัด การจัดการศึกษาในกลุ่มแรงงานนี้จะใช้แนวทางการให้บริการการศึกษาแบบศึกษาต่อเนื่องที่ผู้เรียนสามารถจะพัฒนาตนเองได้ตลอดเวลา โดยเรียกว่าการศึกษาตลอดชีวิต เป็นการศึกษาผู้ใหญ่ที่จัดในส่วนของการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่สามารถจะจัดได้ในสถานประกอบการที่มีคนงานมากกว่า 10 คน หรือจัดสอนตามศูนย์การศึกษานอกระบบโรงเรียน ต่างประเทศ เช่นประเทศ แทนซาเนีย เน้นการจัดการศึกษาผู้ใหญ่กับการพัฒนาเพื่อรองรับการไม่รู้หนังสือ การพึ่งพาตนเอง เรียนรู้การปรับปรุงเป็นอยู่ของชีวิต เป็นการพัฒนาทรัพยากรของประเทศ โดยมีกลยุทธ์ในการบริการการศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพสังคม เศรษฐกิจ เมื่อไรที่เขาต้องการการศึกษา ที่ไหนที่เขาต้องการ และจำนวนมากเท่าไรที่เขาต้องการ กลยุทธ์ในการให้การศึกษาจะต้องสามารถเชื่อมระหว่างผู้เรียนกับความต้องการของชุมชนแต่ละท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม ระยะเวลาเรียนที่แตกต่างกัน ความแตกต่างของเนื้อหา ความสัมพันธ์กับทรัพยากรในท้องถิ่น และค่าใช้จ่ายที่ถูกต้อง โปรแกรมของกิจกรรมหลักที่กระบวนการศึกษาจัดให้กับกลุ่มแรงงาน หรือกลุ่มผู้สนใจ ควรพัฒนาในด้านของสาระสำคัญดังนี้

1. พัฒนาทักษะการเรียนรู้ของการอ่านและการเขียนเพื่อชดเชยการไม่รู้หนังสือ และเพื่อการศึกษาต่อในอนาคต
2. ส่งเสริมความสามารถเพื่อเพิ่มการผลิตและค่าจ้างหรือเพื่อได้มาซึ่งความรู้ใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพของผู้เรียน
3. สามารถเข้าใจ และแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม งานที่ทำอยู่
4. สนองตอบต่อความต้องการทางด้านนันทนาการ วัฒนธรรมและสังคม

ความหมายของความต้องการด้านการศึกษา

ความต้องการด้านการศึกษา (educational needs) หมายถึงความแตกต่างระหว่างสิ่งที่บุคคล สังคม หรือองค์กรต้องการให้ตัวเองได้บรรลุถึงกับสภาพการณ์ที่บุคคลเป็นอยู่ในปัจจุบัน ความต้องการด้านการศึกษาคือ สิ่งที่บุคคลคนหนึ่งควรจะต้องศึกษาเพื่อประโยชน์แก่ตนเอง และสังคม ความต้องการด้านการศึกษาคือช่องว่างระหว่างความรู้ความสามารถของบุคคลที่มีอยู่ในปัจจุบัน กับความรู้ความสามารถที่จำเป็นจะต้องรู้ให้มากขึ้น เพื่อการดำเนินกิจการของตนของสถาบันที่ตนทำงาน หรือของสังคมที่ตนอาศัยอยู่ (โมฮัมมัด อับดุลกาเดร์, และสมจิตร์ สร้อยสุรียา (2520 หน้า 13-14)

แมลคัมส์ โนลส์ (สิริกาญจน์ วีระพันธ์, 2536, หน้า 15) ได้กล่าวถึงความต้องการด้านการศึกษาว่าหมายถึงบางสิ่งบางอย่างที่บุคคลควรจะได้เรียนรู้เพื่อจะได้เป็นผลดีสำหรับตัวเอง ผลดีสำหรับองค์กรหรือเพื่อผลดีของสังคม ความต้องการด้านการศึกษาที่จริงแล้วก็คือ ช่องว่างระหว่างระดับความสามารถของบุคคลแต่ละคนในปัจจุบันกับระดับความสามารถที่สูงกว่า และที่บุคคลหรือองค์กรหรือสังคมคาดหวังว่าจะต้องมีประสิทธิภาพก่อน

รัตนา พุ่มไพศาล (2528, หน้า 14) กล่าวว่าผู้ใดก็ตามที่สามารถจะบอกได้ว่าความสามารถจริงๆควรจะเป็นเช่นไร และความสามารถในขณะนั้นมีอยู่แค่ไหนได้อย่างชัดเจน แล้วผู้นั้นก็สามารถที่จะรู้ว่าความต้องการทางการศึกษาคืออะไร ซึ่งจะมีแรงจูงใจให้อยากเรียนมากขึ้น

ขอข่วยความต้องการด้านการศึกษา

เชียรศรี วิวิธสิริ (2541, หน้า 132-133) ได้อ้างถึงแนวความคิดที่ได้จากทฤษฎีแรงจูงใจของ มาสโลว์ ว่าสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในเรื่องการเรียนของผู้เรียนได้ ดังนี้

1. การเรียนรู้จะได้ผลดี เมื่อสิ่งที่เรียนตรงกับความต้องการของผู้เรียน
2. ผู้เรียนจะรู้สึกอยากเรียน เมื่อสามารถเรียนได้อย่างราบรื่นปลอดภัย ในบรรยากาศจากการชมเชย จะทำให้การเรียนรู้ได้ผลดี

3. ถ้าการเรียนรู้สิ่งใหม่ทำให้เกิดความพอใจ บุคคลจะต้องการเรียนรู้ต่อไปอีก

ปฐม นิคมานนท์ (2528, หน้า 332-333) กล่าวว่า การเรียนรู้เรื่องต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าหากว่าการเรียนนั้นได้รับการจูงใจที่เหมาะสม กล่าวคือ การเรียนนั้นเป็นไปด้วยความสมัครใจตรงกับความต้องการและความสนใจ และที่สำคัญคือใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสมในการเรียนการสอน ผู้สอนต้องเข้าใจธรรมชาติและลักษณะของผู้เรียนในแต่ละวัย สำหรับหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ในด้านการศึกษา มีดังนี้คือ

1. ผู้ใหญ่จะเรียนได้ดีเมื่อมีความต้องการที่จะเรียน
2. ผู้ใหญ่จะเรียนในสิ่งที่รู้สึกว่ามีค่าจำเป็น
3. ผู้ใหญ่จะเรียนได้ดี ถ้าสิ่งที่เรียนนั้นมีความสัมพันธ์ หรือสอดคล้องกับประสบการณ์เดิม

4. ผู้ใหญ่จะเรียนได้ดีด้วยการกระทำ

5. ผู้ใหญ่จะเรียนจากสภาพปัญหาที่เป็นจริง

6. ผู้ใหญ่จะเรียนได้ดีในบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมที่ง่ายๆ มีความเป็น

กันเอง

7. ผู้ใหญ่จะเรียนได้ดีด้วยการใช้กิจกรรมและวิธีการหลายๆ อย่าง

8. ผู้ใหญ่จะเรียนได้ดีถ้าหากทราบจุดประสงค์การเรียนชัดเจน

9. ผู้ใหญ่ต้องการการชี้แนะที่เหมาะสม ไม่ใช่ต้องการเพียงคะแนนหรือเกรด

สวัณน์ วัฒนวงศ์ (2549, หน้า 57-58) ได้สรุปพื้นฐานของทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ตามแนวความคิดของ โนลส์ ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. ความต้องการ และความสนใจผู้ใหญ่จะเกิดการเรียนรู้ได้ดีถ้าหากว่าตรงกับความต้องการ และความสนใจในประสบการณ์ที่ผ่านมา
2. สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่จะเกิดการเรียนรู้ได้ดี ถ้าหากถือเอาตัวผู้ใหญ่เป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน คือยึดถือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้ใหญ่เป็นหลัก มิใช่ตัวเนื้อหาวิชา
3. การวิเคราะห์ประสบการณ์ คือวิเคราะห์ประสบการณ์ของผู้ใหญ่แต่ละคนที่จะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนการสอน
4. ผู้ใหญ่ต้องการเป็นผู้นำตนเอง ผู้ใหญ่มีความรู้สึกต้องการที่จะสามารถนำตนเองได้ ฉะนั้นบทบาทของผู้สอนควรเป็นผู้ร่วมเรียน แล้วประเมินผลว่าผู้เรียนคล้อยตามหรือไม่เท่านั้น
5. ความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้ใหญ่มักจะมีความแตกต่างระหว่างบุคคล ฉะนั้นในการสอนผู้ใหญ่ควรจะต้องคำนึงถึงรูปแบบการเรียนการสอน เวลา สถานที่ และความสามารถในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่แต่ละคน

จากการศึกษาความต้องการด้านการศึกษาคือเป็นสิ่งจำเป็นในการวางแผนจัดทำโครงการหรือกิจกรรมทางการศึกษาเพื่อจะได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ สอนหรือตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย นอกจากนี้แล้วความต้องการขององค์กรหรือสถาบันหรือของชุมชนก็มีความจำเป็นที่จะต้องนำมาพิจารณาด้วย หลังจากนั้นจะต้องนำความต้องการที่ได้เหล่านี้มาลำดับความสำคัญก่อนหลัง เพื่อนำไปกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมการศึกษาให้กับผู้ใช้แรงงานต่อไป ดังที่ สวัณน์ วัฒนวงศ์ (2549, หน้า 11) ได้อ้างถึงแนวความคิดของ สมจิตร์ สร้อยสุริยา ว่าจุดมุ่งหมายสำคัญในการจัดทำโครงการทางการศึกษาผู้ใหญ่เพื่อจะช่วยให้ผู้ที่เข้ารับการอบรมหรือผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการศึกษาได้เพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจ เพิ่มทักษะ และเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ฉะนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาความต้องการ ความสนใจ ประสบการณ์ และส่วนประกอบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ทางการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพของบุคคลเหล่านั้น การศึกษาความต้องการทางการศึกษาของสถาบันและของบุคคลที่จะเข้าร่วมจึงมีความจำเป็นและสำคัญเป็นอันดับแรกก่อนขั้นตอนอื่น

ในการวัดความต้องการด้านการศึกษาเพื่อแนวทางที่จะช่วยในการจัดโครงการต่างๆ ให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มผู้ใช้แรงงานนั้น สวัณน์ วัฒนวงศ์ (2549, หน้า 18-19) ได้กล่าวถึงวิธีการที่ใช้ในการสำรวจความต้องการได้แก่

1. สัมภาษณ์จากแต่ละบุคคลโดยวิธีการสัมภาษณ์ อภิปรายกลุ่ม การใช้แบบสอบถาม เป็นต้น

2. สืบจากเจ้าหน้าที่ซึ่งเกี่ยวข้องโดยการสัมภาษณ์หรือการใช้แบบสอบถาม
3. สืบจากบรรดาสื่อมวลชน โดยทำการสำรวจ และติดตามจาก วารสาร นิตยสารหนังสือพิมพ์ หรือนักจัดรายการวิทยุโทรทัศน์

4. สืบจากเอกสารทางวิชาชีพ และวิชาการ

รัตนา พุ่มไพศาล (2526, หน้า 14) ได้เสนอแนวความคิดของ สตีฟ เกี่ยวกับแหล่งสำคัญสำหรับการจัดสร้างวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ดังนี้คือ

1. ข้อมูลจากผู้เรียน
2. ข้อมูลจากผู้ชำนาญการในสาขาวิชาของแต่ละวิชา
3. ข้อมูลจากนักจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนการสอน
4. ข้อมูลจากสังคมที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ในช่วงเวลานั้นๆ
4. จัดลำดับความสำคัญของความต้องการเหล่านั้นว่าจะอะไรจำเป็นก่อนและหลัง

ในการศึกษาทุกประเภทความต้องการด้านการศึกษานองบุคคล องค์กรหรือสังคม ชุมชนควรจะมีการสัมพันธ์และสอดคล้องกัน มิฉะนั้นอาจจะก่อให้เกิดปัญหาหลายประการ ตามมาเช่น ปัญหาการว่างงาน ปัญหาการสูญเปล่าของงบประมาณ เป็นต้น รัตนา พุ่มไพศาล (2526, หน้า 14) กล่าวว่า จุดเริ่มต้นของการศึกษานอกระบบโรงเรียนควรเริ่มที่ความต้องการของผู้เรียน ซึ่งในท้ายที่สุดจะเป็นการตอบสนองความต้องการของสถาบันและสังคมไปด้วยในตัว ดังนั้นศิลปะอย่างหนึ่งของการศึกษานอกระบบโรงเรียนคือ ความสามารถในการช่วยเหลือให้ผู้เรียน สนใจที่ศึกษาหาความต้องการที่แท้จริงของตนเอง

จะเห็นได้ว่าความต้องการของมนุษย์นั้นเกิดขึ้นตามธรรมชาติ โดยที่มีสิ่งแวดล้อมเป็นตัวกำหนดให้เกิดขึ้น เพื่อให้มนุษย์สนองตอบความต้องการต่างๆ อันจะเป็นผลให้เกิดความสมดุลแก่มนุษย์เพื่อให้เกิดความสุข สิ่งหนึ่งที่จะทำให้สนองตอบความต้องการที่มนุษย์แสวงหา นั่นคือ การศึกษา ซึ่งจะช่วยให้ประสบผลสำเร็จไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน หรือ การศึกษานอกระบบโรงเรียนก็ตามแต่มนุษย์ทุกคนมีความเจริญก้าวหน้ามีคุณภาพมีการพัฒนาในด้านกาย อารมณ์ สังคม รู้จักคิดเป็น และแก้ปัญหาเป็นได้ล้วนแต่ได้จากการศึกษาทุกประเภทที่มนุษย์ได้เรียนรู้ด้วยตนเองทั้งสิ้น

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการด้านการศึกษาดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพนั้น มีองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการด้วยกัน เช่น ความต้องการของผู้เรียน สภาพบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ กระบวนการเรียนการสอน ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบนั้น ต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำทฤษฎีของคูมส์ (สิริกาญจน์ วีระพันธ์, 2536, หน้า 15) ซึ่งได้กล่าวถึงความต้องการด้านการศึกษาที่ครอบคลุม และเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแรงงานภาคอุตสาหกรรมในสถานประกอบการขนาดใหญ่ของจังหวัดสิงห์บุรี ดังนี้คือ

1. ความต้องการในด้านการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานและเรื่องทั่ว ๆ ไป เช่น การเรียนรู้หนังสือการอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น มีความเข้าใจอย่างง่าย ๆ ในเรื่องของวิทยาศาสตร์และภาวะแวดล้อมรอบตัวเอง การศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน เป็นปัจจัยที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ซึ่งเทียบได้กับปัจจัยพื้นฐานอื่น ๆ ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรค หากประชาชนไทยทั้งประเทศขาดการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานก็เท่ากับว่าชีวิตยังขาดสิ่งที่จำเป็น ชีวิตอาจจะด้อยคุณค่า ขาดความสมบูรณ์ ขาดคุณภาพ และขาดความปลอดภัยที่สามัญชนพึงได้รับ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, หน้า 15) ดังที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดไว้ในมาตรา 49 มีสาระสำคัญดังนี้ บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

ความหมายของการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำว่า "การศึกษาขั้นพื้นฐาน" (basic education) เป็นคำที่มีความหมายหลากหลาย ในสหรัฐอเมริกา การศึกษาขั้นพื้นฐานหมายถึง "การสอนให้มีทักษะในการสื่อสาร คิดคำนวณ และเข้าสังคม เพื่อให้บุคคลสามารถอ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณเป็น สามารถค้นคว้าหาความรู้ต่อไปได้ รู้จักโลกแห่งการทำงาน หน่วยสวัสดิการสังคม ทำงานกับนายจ้างได้ รู้จักการบริโภคที่เหมาะสม รู้จักการปรับปรุงสุขภาพ" (Cartwright, 1970, p. 407) ตามความหมายนี้มุ่งถึงการศึกษาเบื้องต้นเป็นสำคัญ องค์การยูเนสโก ซึ่งเป็นศูนย์รวมของนานาชาติในด้านการศึกษา ได้ให้นิยามการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ว่า "การศึกษาสำหรับคนทุกเพศทุกวัย ให้มีโอกาสดูเรียนความรู้ทั่วไปที่เป็นประโยชน์แก่ชีวิต ปลูกฝังให้เกิดความอยากรู้อยากรู้ มีทักษะในการเรียนด้วยตนเอง รู้จักถาม สังเกต วิเคราะห์ ตระหนักว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน มีความรับผิดชอบต่องาน และผู้อื่น" (Edgar Faure, 1972, p. 162) ในที่ประชุมโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (World Conference on Education for All : WCEFA) ซึ่งจัดขึ้นที่โรงแรมจอมเทียนประเทศไทย เมื่อปี 1990 ที่ประชุมพอใจที่จะใช้คำว่า "การตอบสนองความต้องการทางการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน" (meeting basic learning needs) มากกว่าการใช้ชื่อ "การศึกษาขั้นพื้นฐาน" (basic education) อย่างไรก็ตามต่อมา คำว่า "ความต้องการการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน" (basic learning needs) กับคำว่า "การศึกษาขั้นพื้นฐาน" ก็ได้มีการนำไปใช้แทนกันอยู่บ่อยๆ ในการประชุมครั้งนั้น ได้มีการให้นิยามศัพท์ 2 คำไว้ดังนี้

ความต้องการการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน (basic learning needs) หมายถึง ความรู้ ทักษะ เจตคติ และค่านิยมที่จำเป็นสำหรับบุคคลเพื่อความอยู่รอด ปรับปรุงคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้ต่อเนื่อง

การศึกษาขั้นพื้นฐาน (basic education) หมายถึง การศึกษาที่มุ่งให้ตอบสนองความต้องการทางการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน ซึ่งรวมถึงการเรียนการสอนในระดับต้น ซึ่งเป็นพื้นฐานให้แก่การเรียนรู้ขั้นต่อไป เช่น การศึกษาสำหรับเด็กวัยเริ่มต้น การศึกษาระดับประถม การสอนให้รู้

หนังสือ ทักษะความรู้ทั่วไป ทักษะเพื่อการดำรงชีวิต สำหรับเยาวชนและผู้ใหญ่ ในบางประเทศ การศึกษาพื้นฐานยังขยายขอบเขตไปถึงระดับมัธยมด้วย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 4 ได้กล่าวถึงความหมายของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไว้ว่าการศึกษาขั้นพื้นฐานหมายถึง การศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา

กรมวิชาการ (2539, หน้า 21) ได้ให้ความหมายของการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวว่า การศึกษาขั้นพื้นฐานมาจากปรัชญาโลก ว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน ดังนั้นทุกฝ่ายจึงนำความหมายที่ปรากฏในปรัชญาโลกเป็นบรรทัดฐาน “การศึกษาขั้นพื้นฐาน” น่าจะหมายถึง การศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วยทักษะสำหรับการเรียนรู้และเนื้อหาสาระของการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานอันเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ทุกคน ในการดำรงชีวิตเพื่อการอยู่รอด เพื่อพัฒนาตนเองอย่างเต็มความสามารถ เพื่อดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพอย่างมีศักดิ์ศรี มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมได้อย่างเต็มที่ ปรับปรุงคุณภาพชีวิตของคน และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ตลอดจนสามารถเรียนรู้อย่างต่อเนื่องไปได้

ประเวศ วะสี (2539, หน้า 32-35) กล่าวถึงแนวคิดการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานว่า สังคมทุกมวลควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (all for education) เพื่อเป้าหมายการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (learning society) ทั้งนี้โดยมองว่า การศึกษาไม่ใช่เรื่องของครูและโรงเรียนหรือกระทรวงเท่านั้น แต่ต้องกระจายอำนาจไปสู่โรงเรียน ชุมชน ให้ท้องถิ่นจัดการศึกษาเอง โดยมีความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้ มีองค์กรอิสระในการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนของโรงเรียน สร้างกลไกประเมินผลการจัดการศึกษาที่เป็นอิสระและมีประสิทธิภาพ

กมล สุตประเสริฐ (2541, หน้า 2) ได้สรุปความหมายจากองค์การยูเนสโก ที่ได้ให้นิยามการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ว่า การศึกษาสำหรับคนทุกเพศทุกวัย ให้มีโอกาสได้เรียนรู้ทั่วไปที่เป็นประโยชน์แก่ชีวิต ปลูกฝังให้เกิดความอยากรู้อยากรู้ มีทักษะในการเรียนด้วยตนเอง รู้จักถาม สังเกต วิเคราะห์ ตระหนักว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น

ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2542, หน้า 4) และพนม พงษ์ไพบูลย์ (2541, หน้า 1) ที่กล่าวว่า การศึกษาขั้นพื้นฐานว่าหมายถึง การศึกษาที่จำเป็นสำหรับปวงชน ซึ่งได้มีการจัดในชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งเป็นต้นไป ที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนทั้งที่เป็นเด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ให้มีความรู้ความสามารถและทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพและมีศักดิ์ศรี มีความสามารถในการประกอบอาชีพ พึ่งตนเองได้และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมได้ และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

จากความหมายของการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาจกล่าวโดยสรุปว่า การศึกษาขั้นพื้นฐานคือ การศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนดำรงชีวิตที่ดีในวันข้างหน้า และสามารถ

อยู่ร่วมกันใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถพัฒนาตนเองให้เจริญก้าวหน้า สามารถประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงตนเองได้ ตลอดจนพร้อมที่จะร่วมพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า การศึกษาพื้นฐานมิได้หมายความจำกัดอยู่เฉพาะการศึกษาชั้นประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาขั้นต้นเท่านั้น แต่ยังคงครอบคลุมการศึกษาชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งบุคคลส่วนใหญ่มีโอกาสได้เข้าเรียนด้วย

และสิ่งสำคัญยิ่งในขณะนี้ คือมาตรา 49 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน นับเป็นนิมิตหมายที่ดียิ่งที่ประชาชนจะได้ทราบเจตนารมณ์ของรัฐที่หวังจะยกระดับคุณภาพของประชาชนให้ทัดเทียมกับอารยะประเทศทั้งหลายอย่างสำนึกในความรับผิดชอบ

สภาพปัจจุบันและผลการดำเนินงาน

แม้รัฐจะได้ส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาให้ทั่วถึง และพยายามให้คนไทยได้เรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น แต่ในทางปฏิบัติพบว่า สภาพการจัดการศึกษายังอยู่ในเกณฑ์ที่จะต้องพัฒนาอีกเป็นอันมาก ทั้งในด้านการเข้าเรียน ด้านกระบวนการศึกษา และผลลัพธ์ของการศึกษา

1. ด้านการเข้าเรียน ในด้านการเข้าเรียนนั้นสรุปได้ดังนี้คือ

1.1 ระดับก่อนประถมศึกษา ประชาชนให้ความสนใจต่อการศึกษาระดับก่อนวัยเรียนเพิ่มขึ้นเป็นอันมาก จากร้อยละ 44.10 % ของกลุ่มอายุ ในปี 2533 เป็น 78.40% ในปี 2539 และ ในปี 2540 เป็น 81.60% จากตัวเลขนี้ชี้ให้เห็นว่ามีเด็กเล็กเข้าเรียนเป็นจำนวนมาก แต่ก็ยังมีเด็กเล็กที่ยังมิได้เข้าสู่การเตรียมพร้อมเพื่อเริ่มต้นการเรียนอีกเป็นจำนวนมาก เด็กผู้ด้อยโอกาสเหล่านี้ได้แก่เด็กที่อยู่ห่างไกล เด็กยากจน เด็กชาวไทยภูเขา และเด็กที่มีปัญหาเช่น พิการในด้านสุขภาพ เด็กอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 5 ปี ประมาณร้อยละ 19 หรือประมาณ 400,000 คน อยู่ในภาวะทุพโภชนาการ เด็กอายุแรกเกิดถึง 2 ปีจำนวนมากมีภาวะโลหิตจาง โดยเฉพาะในชนบทมีเด็กเป็นโรคโลหิตจางค่อนข้างสูงประมาณร้อยละ 25 - 30 นอกจากนี้ยังมี การขาดสารอาหารที่สำคัญ เช่น สารไอโอดีนและธาตุเหล็ก

1.2 ระดับประถมศึกษา กลุ่มอายุของเด็กวัยระดับประถมศึกษาที่มีปริมาณลดลง อันเนื่องมาจากการวางแผนครอบครัวและการไม่ได้เข้าเรียนอันเนื่องมาจากการอพยพย้ายตาม บิดามารดาที่ต้องเดินทางไปประกอบอาชีพในที่ต่างๆ ประมาณว่ามีเด็กกลุ่มอายุ 6 - 11 ปี เข้าเรียนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 90 ในปี 2539 เป็นร้อยละ 92.1 ในปี 2540 ของกลุ่มอายุระดับประถมศึกษา จะเห็นได้ว่ายังมีเด็กส่วนหนึ่งมิได้อยู่ในระบบการศึกษาให้ครบ 6 ปีได้ ทำให้เป็นสาเหตุที่จะต้องจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามมาในภายหลัง

1.3 ระดับมัธยมศึกษา อัตรานักเรียนจบชั้นประถมศึกษาเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก จากร้อยละ 53.7 ในปี 2533 เป็นร้อยละ 90.2 ในปี

2539 ทั้งนี้ด้วยความพยายามที่จะขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานจาก 6 ปี (ระดับประถมศึกษา) เป็น 9 ปี (ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น) แต่จากการที่เด็กวัยประถมศึกษาเข้าเรียนไม่ครบ 100 % จึงอาจกล่าวได้ว่าการเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นอยู่ในระดับประมาณร้อยละ 80 ของกลุ่มอายุ แสดงให้เห็นว่ายังมีกลุ่มอายุวัยมัธยมศึกษาตอนต้นอีกประมาณร้อยละ 20 ที่ควรจะต้องได้รับการศึกษาระดับนี้ ด้วยวิธีหนึ่งวิธีใด การออกจากโรงเรียนกลางคันและเข้าสู่ตลาดแรงงานในระยะนี้ก่อให้เกิดแรงงานไร้ฝีมือเพิ่มมากขึ้น สำหรับการเข้าเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนั้นจะเห็นได้ว่า นักเรียนเมื่อจบมัธยมศึกษาตอนต้นแล้ว ส่วนใหญ่จะเรียนต่อมัธยมศึกษาตอนปลายในสายสามัญหรือสายอาชีพอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกันทั้งสองสาย อย่างไรก็ตาม อาจจะกล่าวได้ว่าเมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบในระดับพื้นที่ เช่น จังหวัด ชุมชน (นอกเมือง - ในเมือง) แล้ว จะเห็นได้ว่า การเข้าเรียนมีความแตกต่างกัน ความเหลื่อมล้ำในการเข้าเรียนต่อมีมากขึ้น โดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษาในแต่ละภาคและจังหวัด นับว่ามีนัยสำคัญต่อการพัฒนากำลังคนให้สามารถสนองตอบความต้องการของชุมชน จังหวัดและภาคต่างๆ เป็นอย่างยิ่ง

2. ด้านกระบวนการศึกษา ในด้านกระบวนการของการศึกษานั้น สรุปได้ดังนี้

2.1 ระดับก่อนประถมศึกษา โดยทั่วไปจะจัดขึ้นในโรงเรียนประถมศึกษาหรือโรงเรียนประชาบาลและเทศบาล นอกจากนี้ได้มีโรงเรียน/ศูนย์เด็กเล็กที่วัดจัดตั้งขึ้นและโรงเรียนเอกชนซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในเขตชุมชน เด็กในชนบทห่างไกลยังมีปัญหาในการเข้าเรียนในระดับนี้ การจัดครูที่ผ่านการฝึกอบรม ให้เข้าสอนในโรงเรียน/ศูนย์เด็กเล็กเหล่านี้ และการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครอง ตลอดจนกรอบหลักสูตร การเรียนการสอน การพัฒนาสื่อการเรียนเพื่อเด็กระดับนี้ยังจะต้องได้รับการพิจารณาปรับปรุงอีกเป็นอันมาก โดยทั่วไปเด็กก่อนประถมศึกษาจะได้รับบริการด้านพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาเป็นสำคัญ

2.2 ระดับประถมศึกษา แม้จะได้ปฏิบัติตามแผนพัฒนาการศึกษา มาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลายาวนาน แต่ก็ยังมีความเคลือบแคลงสงสัย ในด้านคุณภาพของการประถมศึกษา ทั้งที่เกี่ยวข้องถึงคุณภาพ หรือทักษะพื้นฐานเดิมของเด็ก ความสามารถในการสอนของครู ความพร้อมของสื่อในการเรียนการสอน ความช่วยเหลือเกี่ยวข้องของพ่อแม่ผู้ปกครอง และความเป็นหุ้นส่วนของนักวิชาการและสถาบันการศึกษาระดับสูงในพื้นที่ และที่สำคัญคือการบริหารจัดการ และความรับผิดชอบต่อคุณภาพการศึกษาของคณะกรรมการโรงเรียน/ศูนย์เด็กเล็ก ทำให้การเรียนการสอนในระดับนี้ไม่สร้างประสบการณ์จริงให้แก่เด็กเท่าที่ควร จากการศึกษาวิจัยก็พบอยู่เสมอว่า ความรู้ความสามารถของเด็กในวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ยังอยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างต่ำ

2.3 ระดับมัธยมศึกษา ส่วนใหญ่ยังเป็นการเรียนหนังสือแบบดั้งเดิม คือการเตรียมผู้เรียนเข้าสู่ระดับอุดมศึกษาแบบเก่าๆ เรียนด้วยระบบการติวมากกว่าการสร้างประสบการณ์มาตรฐานด้านการปฏิบัติงานให้แก่เด็กนักเรียน แม้ในแผนการศึกษาแห่งชาติและหลักสูตร

กระทรวงศึกษาธิการจะได้ชี้แนวทางในการจัดการศึกษา การเรียนการสอนในระดับนี้ไว้ว่า ให้สามารถเข้าเรียนต่อและพร้อมที่จะออกประกอบอาชีพได้ ครูทำหน้าที่เป็นผู้สอนผู้บอกแทนที่จะทำหน้าที่ในการป้อนข้อมูลและสารสนเทศให้นักเรียน นักเรียนในปัจจุบันยังเป็นเพียงผู้ฟังและจดบันทึก แทนที่จะเป็นผู้ทำโดยนำเอาข้อมูลความรู้มาจัดสร้างให้เป็นความรู้ใหม่ขึ้นสมรรถนะของนักเรียนมัธยมด้านความรู้ความคิดยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำทุกด้าน โดยเฉพาะในวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ความสามารถในวิชาภาษาไทยและอังกฤษอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุง ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมจำนวนค่อนข้างมากที่เขียนเรียงความภาษาไทยไม่ค่อยได้

3. ด้านผลลัพธ์ของการศึกษา

3.1 ระดับก่อนการประถมศึกษา ผลลัพธ์ที่ต้องการคือ การสร้างความพร้อมและวุฒิภาวะให้แก่เด็กวัยนี้ เป็นสำคัญ แต่ในทางปฏิบัติปรากฏว่า โรงเรียนศูนย์เด็กเล็กหลายแห่งกลับมุ่งเน้นไปที่การเรียนหนังสือ การให้เด็กอ่านหนังสือโดยการบังคับอาจเป็นการทำร้ายจิตใจเด็ก ทำให้เด็กเบื่อหน่ายต่อระบบโรงเรียนตั้งแต่แรก การเล่นและการเรียนของเด็กวัยนี้จึงควรต้องได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบ

3.2 ระดับประถมศึกษา หากได้เด็กที่ผ่านการเรียนมาจากชั้นเด็กเล็ก ที่ได้เตรียมความพร้อมมาอย่างดี ย่อมทำให้การเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาง่ายขึ้นมาก เพราะเด็กเข้าใจและมีประสบการณ์มาแล้ว ถึงกระนั้นก็ตาม ยังพบว่า การเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา ยังไม่ได้คุณภาพเท่าที่ควร ทำให้เด็กไปเรียนต่อระดับมัธยมด้วยความยากลำบาก การเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา ยังมุ่งเน้นความจำ ขาดการให้เด็กได้ปฏิบัติที่เป็นชีวิตจริง มาตรฐานที่คำนึงถึงยังเป็นเพียงมาตรฐานด้านเนื้อหาสาระตามหลักสูตร แต่ขาดมาตรฐานด้านทักษะและการปฏิบัติงาน การประเมินผลยังมุ่งเน้นรายงานเป็นระดับคะแนน มากกว่าจะรายงานว่าเด็กทำอะไรได้บ้าง เช่น อ่านหนังสือได้คล่อง นาฬิกาที่ค่า บวกเลขได้คล่อง แคล้วอย่างไร ลบเลขได้คล่องเป็นอย่างไร เป็นต้น อัตราซ้ำชั้นของนักเรียนในระดับประถมศึกษาโดยเฉลี่ยมีแนวโน้มลดลงตามลำดับ จากร้อยละ 3.60 ในปี 2530 เป็นร้อยละ 2.80 ในปี 2536 โดยชั้นประถมปีที่ 1 มีอัตราซ้ำชั้นสูงสุด ร้อยละ 7.70 ในปี 2537 ซึ่งอาจมีสาเหตุจากการขาดความพร้อมทางร่างกายและสติปัญญา สภาพแวดล้อมในครอบครัวไม่เอื้ออำนวย อัตราการออกกลางคันมีแนวโน้มลดลงเช่นกัน จากร้อยละ 19.60 ในปี 2530 เหลือร้อยละ 14.20 ในปี 2536

3.3 ระดับมัธยมศึกษา ในระดับนี้ ต้องการผลลัพธ์ที่บังเกิดทักษะหลายๆ อย่างขึ้นกับตัวผู้เรียน ทั้งทักษะด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข และทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ความรู้ขึ้นเองโดยเพิ่มพูนสติปัญญาอย่างหลากหลาย ทั้งด้านมิติสัมพันธ์ ดนตรีสัมพันธ์ ภาษา การคิดคำนวณ ความสามารถทางกาย การปรับตัวเข้าสังคม และการเข้าใจตนเองเหล่านี้ แต่ปัจจุบันพบว่า ความสามารถของนักเรียนเพียงสองอย่างที่มุ่งเน้นเป็นอันมากคือ ภาษาและคณิตศาสตร์ แต่ผลที่ได้เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศต่างๆ แล้ว

ยังไม่อยู่ในขั้นที่น่าพอใจ จนทำให้นักเรียนร้องทุกข์ว่าขาดทักษะในการเขียนและการเขียนแบบ
อ้างอิง ขาดกิจกรรมที่สร้างสรรค์ต่างๆ เป็นต้น

ปัญหา/อุปสรรคและแนวทางแก้ไข

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาไทย ควรต้องวิเคราะห์และพิจารณาปัญหาและ
อุปสรรคจากระบบต่างๆทั้งระบบการศึกษาโดยรวมเช่น ระบบการบริหารจัดการ ระบบบริหาร
จัดการในโรงเรียน ระบบการเรียนการสอน และระบบการวัดผลประเมินผล เป็นต้น

ระบบการบริหารจัดการ การศึกษาไทยอาจได้ชื่อว่ามีการบริหารจัดการแบบรวม
อำนาจศูนย์กลางอย่างสูง (highly centralized bureaucracy) ตามระบบการบริหารราชการ
แผ่นดิน ซึ่งในสมัยเริ่มต้นการศึกษาในระบบโรงเรียนนั้น โรงเรียนก็ได้รับสถานะเป็นนิติบุคคล
ดังเช่นวัดในปัจจุบัน โดยมีการบริหารจัดการหลายอย่างที่ระดับโรงเรียน ปัจจุบัน
กระทรวงศึกษาธิการมีกรมที่จัดการศึกษาหลายกรมเช่น สำนักงานคณะกรรมการการ
ประถมศึกษาแห่งชาติ รับผิดชอบโรงเรียนประถมศึกษา ชั้นเด็กเล็กส่วนใหญ่ และมีธยมศึกษา
บางส่วน กรมสามัญศึกษารับผิดชอบโรงเรียนมัธยมส่วนใหญ่และการศึกษาพิเศษ สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาเอกชนรับผิดชอบสถานศึกษาเอกชน กรมการศาสนารับผิดชอบ
โรงเรียนบางส่วน รวมทั้งศูนย์เด็กเล็ก กรมอาชีวศึกษารับผิดชอบสถานศึกษาด้านอาชีพ เป็นต้น

เมื่อกรมเหล่านี้จัดเป็นนิติบุคคล ทำให้โรงเรียนหมดฐานะในการเป็นนิติบุคคลไปโดย
ปริยาย ดังนั้นการบริหารจัดการในระดับจังหวัดจึงเป็นเพียงการได้รับมอบอำนาจจากกรม
เจ้าสังกัดในส่วนกลาง จังหวัดและโรงเรียน/สถานศึกษาจึงมีแนวโน้มในการจัดการศึกษาตามที่
กรมเจ้าสังกัดสั่งมา มิใช่จัดการศึกษาเพื่อสนองตอบความต้องการของสังคมและชุมชนของตน
เท่าที่ควรจะเป็น การจัดการศึกษาโดยระบบกรมเจ้าสังกัดเช่นนี้ทำให้การจัดการศึกษาในระดับ
จังหวัดไม่มีความเป็นเอกภาพ การจัดการศึกษาโดยรัฐฝ่ายเดียวเช่นนี้อาจเป็นเรื่องเสียหายแก่
การวางพื้นฐานประชาธิปไตยในประเทศ เพราะขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน เพียงจะให้
ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการพัฒนาเด็ก แต่พ่อแม่/ผู้ปกครองนักเรียนยังไม่มี
โอกาสและได้รับสิทธิเต็มที่ แล้วจะให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาบ้านเมืองในด้านอื่นให้สนิท
ได้อย่างไร

ปัจจุบันจะพบว่า การปฏิบัติงานในโรงเรียน/สถานศึกษานั้นมีหลายสิ่งหลายอย่าง
มิได้เกิดขึ้นจากความต้องการของชุมชนโรงเรียน แต่มาจากส่วนกลางโดยจัดทำออกมาเป็นกฎ
ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และข้อบังคับต่างๆ ทำให้ส่วนท้องถิ่นคือโรงเรียน/สถานศึกษาเกือบไม่มี
สิทธิในการคิดสร้างสรรค์ของตนเอง จึงทำให้โรงเรียน/สถานศึกษาต้องปฏิบัติตามในรูปร่าง
ประจำที่ติดอยู่ในกรอบ ขาดการพัฒนาที่มาจากวิสัยทัศน์ของชุมชนโรงเรียน และไม่สามารถจะ
สร้างแผนยุทธศาสตร์ในการปรับปรุงโรงเรียนที่ดีได้

ระบบการบริหารจัดการระดับโรงเรียน/สถานศึกษา ความจริงโรงเรียน/สถานศึกษา
เป็นหน่วยพัฒนาผู้เรียนโดยตรง ชุมชนโรงเรียนที่ประกอบด้วยครู พ่อแม่ผู้ปกครอง นักเรียน

และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ควรจะได้ร่วมมือกันวางแผนปรับปรุงโรงเรียน สร้างสรรค์ความเป็นเลิศ ให้เยาวชนของตนอย่างใกล้ชิด พร้อมทั้งรับผิดชอบในคุณภาพการศึกษา แต่การปฏิบัติในปัจจุบันของไทยก็คือ โรงเรียนปฏิบัติตามคำสั่งในหลักสูตร ที่ใดมีครูใหญ่ที่ดีมีความรับผิดชอบสูง ไม่ทิ้งโรงเรียน พร้อมด้วยมีครูอาวุโสที่เสียสละ มีครูชั้นมืออาชีพในสาขาวิชาต่างๆ อย่างพร้อมเพียงก็สามารถจะดำเนินการไปได้อย่างดีมีคุณภาพ แต่โรงเรียนส่วนใหญ่ของไทย มิได้เป็นเช่นนั้น เพราะการบริหารบุคลากรอยู่ในอำนาจของผู้อื่น ตัวอย่างเช่นโรงเรียนต้องการครูสอนวิชาหนึ่งแต่หน่วยเหนืออาจส่งครูที่ถนัดในวิชาอื่นมาให้ โรงเรียนขาดภาวะผู้นำเพราะหน่วยเหนือจัดการเสียเอง การที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะการจัดการในระบบโรงเรียนยังขาดองค์ประกอบที่สำคัญอีกหลายประการเช่น การมีส่วนร่วมของประชาชน การมีหุ้นส่วนของโรงเรียนกับสถาบันการศึกษาระดับสูง การช่วยเหลือทางวิชาการ สื่อ และสังคมเทคโนโลยีทางการสอนของหน่วยเหนือ

ระบบการเรียนการสอน การสอนของครูยังเป็นการสอนที่ให้ผู้เรียนลอกเลียนความรู้อีกมากกว่าการป้อนข้อมูลสารสนเทศเพื่อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ของผู้เรียนเอง ปัจจุบันการเรียนของนักเรียนยังอยู่ในรูปที่ครูบอกให้ทำ กำหนดโจทย์เลขให้คิด และมีความรู้เท่าที่ครูบอกหรือเท่าที่ครูกำหนด คิดนอกเหนือจากที่ครูบอกไม่ได้ หรือตั้งโจทย์เลขของตนเองและแก้ปัญหาโจทย์นั้นๆ ของตนไม่ได้ นับเป็นการเรียนที่ไม่เป็นความสุขและไม่ท้าทายให้อยากเรียน ความสุขของผู้เรียนน่าจะเกิดจากการทำงานที่ตนชอบและทำได้สำเร็จ เมื่อเรียนไม่มีความสุข ในที่สุดเด็กก็ถูกทำร้ายจิตใจทั้งจากครูและพ่อแม่ผู้ปกครองของตนเอง การเรียนการสอนเป็นเรื่องใหญ่ที่ทุกฝ่ายจะต้องทุ่มเท ใช้พลังงานและพลังความคิดในการจัดการเรียนการสอนในการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาคน มิใช่การเรียนการสอนเพียงเพื่อเลือกสรรคน ระบบการวัดผลประเมินผล การวัดผลประเมินผลเป็นระบบที่สำคัญอีกระบบหนึ่งของระบบการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่าครูผู้สอนนั้นเป็นผู้ชำนาญการในระดับมืออาชีพ เป็นนักวิจัย (teachers as researchers) และพัฒนา เพราะการวัดผลประเมินผลนั้นเป็นกระบวนการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ ประมวลผลข้อมูล และนำข้อมูลมาแก้ไขปัญหาที่เกิดกับการสอนของครูและการเรียนของนักเรียน นับว่าสามารถเอาข้อมูลจากการวัดประเมินนักเรียนมาจัดการในด้านการปรับปรุงการเรียนของนักเรียน และการสอนของตนได้ มิใช่เอาผลการวัดและประเมินมาใช้เพียงแค่การตัดสินใจได้-ตก หรือการจัดทำระดับคะแนนและใช้คะแนนเป็นเครื่องมือทำร้ายจิตใจเด็ก ดังที่ปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบัน ยิ่งไปกว่านั้นยังพบว่า การวัดและประเมินผล เช่นวิธีการทดสอบอย่างผิวเผินจากการใช้ข้อสอบแบบปรนัยไม่สามารถเขียนข้อสอบที่วัดให้ลึกซึ้งได้ ขาดการวัดผลด้านการปฏิบัติ และชี้ให้เห็นว่า มิได้สอนให้เด็กปฏิบัติงานและสอนให้เป็นชีวิตจริงหรือได้ประสบการณ์จริง และได้กำหนดมาตรฐานและ/หรือตัวบ่งชี้ด้านการปฏิบัติงานอันเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการศึกษา การวัดระดับคะแนนไม่สามารถบอกได้ว่านักเรียนทำอะไรได้บ้าง ผู้ปกครองจึงไม่สามารถช่วยเหลือลูกได้เท่าที่ควร

โดยสรุป ด้วยความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทำให้เกิดความจำเป็นที่คนจะต้องศึกษาหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อให้สามารถดำรงตนอยู่ได้อย่างมีความสุข และร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้กับสังคมโดยรวม

2. ความต้องการในการศึกษาเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น เช่น ความรู้พื้นฐาน ทักษะและทัศนคติพื้นฐาน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ในวิชาสุขอนามัย โภชนาการ การจัดบ้าน การเลี้ยงและดูแลเด็ก การซ่อมแซมบ้านให้น่าอยู่ การวางแผนครอบครัว เป็นต้น

การศึกษาต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิต (Quality of Life Improvement Programs-OLIPs) นี้ เป็นรูปแบบการศึกษาซึ่งองค์การยูเนสโก (UNESCO) ได้พัฒนาขึ้นโดยจัดประชุมปฏิบัติการผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นได้นำไปใช้อบรมบุคลากรทางการศึกษาของสมาชิกประเทศ เพื่อใช้จัดการศึกษาออกโรงเรียน การศึกษาผู้ใหญ่ หรือการศึกษาต่อเนื่อง โครงการปรับปรุงคุณภาพชีวิตที่มีประสิทธิภาพควรมีลักษณะต่อไปนี้ (UNESCO, 1993 pp. 14-20)

1. การมีส่วนร่วม (participation) การพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของประชาชน ดังนั้นประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมอย่างสูง ตั้งแต่การตัดสินใจเพื่อจัดลำดับความสำคัญ เลือกกิจกรรม และร่วมดำเนินการพัฒนา

2. กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน (clearly defined targets) การพัฒนาที่ปฏิบัติได้และสมจริงควรมีเป้าหมายที่กำหนดขึ้นด้วยความระมัดระวัง ในลักษณะของตัวบ่งชี้เพื่อการเปลี่ยนแปลง โดยกำหนดเป็นเชิงปริมาณมากกว่าเชิงคุณภาพ ตัวอย่าง เช่น เพิ่มผลผลิตข้าวในหมู่บ้านร้อยละ 5 ในช่วงระยะเวลา 12 เดือน เป็นต้น

3. เชื่อมโยงกับรูปแบบการเปลี่ยนแปลง โดยมีการวางแผนอย่างรัดกุม ทำความเข้าใจอย่างชัดเจนถึงกระบวนการที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงนั้น โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ความจำเป็น การร่วมดำเนินการ และการประเมินผลที่เกิดขึ้น ทุกคนที่เข้าร่วมโครงการเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตควรเข้าใจธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลง และกระบวนการดำเนินงาน

4. เน้นการปฏิบัติ (action oriented) เนื่องจากปรับปรุงคุณภาพชีวิต เกี่ยวกับการทำให้เกิดการตระหนัก ดังนั้นโครงการปรับปรุงคุณภาพชีวิต เกี่ยวข้องกับการทำให้เกิดการตระหนัก ดังนั้นโครงการปรับปรุงคุณภาพชีวิตควรทำให้ประชาชนได้ลงมือปฏิบัติเพื่อปรับปรุงมาตรฐานความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิต ปฏิบัติการบางอย่างอาจเป็นการช่วยเหลือตนเองและชุมชน หรือบางเรื่องอาจได้รับการสนับสนุนทั้งหมดจากชุมชน

5. เน้นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว (family oriented) ครอบครัวเป็นหน่วยสำคัญของโครงการเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิต ดังนั้นจะต้องคำนึงถึงความจำเป็น สวัสดิการ ความสนใจต่าง ๆ และสิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นหัวใจของการพัฒนา

6. หลายหน่วยงานร่วมดำเนินการ (multi sectoral) มีการประสานงานและร่วมดำเนินการอย่างใกล้ชิดระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ หน่วยงานทางด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย และสาธารณสุข เกษตรและสหกรณ์ คมนาคมขนส่ง และอุตสาหกรรม เป็นต้น

7. เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาประเทศ ไม่ควรวางแผนอย่างโดดเดี่ยวแม้ว่าจะเป็นโครงการระดับหมู่บ้าน แต่ควรเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาประเทศ เพื่อที่จะก่อให้เกิดผลกระทบที่สำคัญ และอาจได้รับการสนับสนุนจากระดับประเทศด้วย

ลักษณะทั่วไปของโครงการเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิต

ยูเนสโก (UNESCO) ได้เสนอลักษณะร่วมของโครงการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตไว้ดังต่อไปนี้

1. มีกระบวนการวางแผนเพื่อเปลี่ยนแปลงจากสถานการณ์ในปัจจุบันไปสู่สถานภาพที่ต้องการมากขึ้นในอนาคต
2. ทิศทางการเปลี่ยนแปลงอาจจำแนกให้เห็นชัดเจน 5 หมวดหมู่ใหญ่ ๆ คือ ดานชีววิทยา (Biological) สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และความเป็นมนุษย์ (humanistic)
3. หมวดหมู่ดังกล่าวสามารถกำหนดเป็นตัวชี้วัด ซึ่งเป็นเป้าหมายที่ต้องการบรรลุความสำเร็จ ภายในกรอบระยะเวลา และเกณฑ์ที่กำหนด
4. เป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพชีวิตอาจกำหนดได้หลายระดับ คือ ระดับชาติ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ แม้แต่ระดับกลุ่มเล็ก ๆ ในท้องถิ่น ขึ้นอยู่กับโครงการนั้นได้รับการสนับสนุนในแต่ละระดับใดเพียงใด
5. การวางแผนเพื่อการเปลี่ยนแปลงเป็นไปตามขั้นตอนต่าง ๆ คือ กำหนดวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ประเมินสถานการณ์ปัจจุบัน จัดลำดับเนื้อหาเพื่อสอดคล้องดำเนินการสำรวจและเลือกยุทธวิธี วางแผนและเตรียมการ ดำเนินการ ประเมินผลผลิต และทบทวนเป้าหมายและยุทธวิธีในการดำเนินการสอดคล้องความสามารถทำได้หลายวิธี เช่น โดยผ่านการเปลี่ยนแปลงความสามารถของมนุษย์ (เช่น ความตระหนัก ทักษะคิด ค่านิยม ความรู้ และทักษะต่าง ๆ เป็นต้น) โคนผ่านองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม (เช่น สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ การให้บริการต่าง ๆ การตรวจสอบทางด้านกฎหมาย) โดยผ่านองค์ประกอบทางสถาบัน (เช่น กลไกทางด้านสังคม และการเมือง) หรือโดยการผสมผสานของประกอบต่าง ๆ สำหรับการศึกษาและการฝึกอบรมสามารถเข้ามาเกี่ยวข้องได้ในทุกขั้นตอน
6. ใช้วิธีการแบบผสมผสานเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิต โดยดำเนินการควบคู่กันไประหว่างหน่วยงานการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเฉพาะด้าน (เช่น เกษตร สาธารณสุข) เพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ หน่วยงานเฉพาะก็เน้นการให้บริการในขอบข่ายของตน ขณะที่หน่วยงานศึกษาก็เน้นการพัฒนาศักยภาพและความสามารถของมนุษย์
7. ภายในกรอบแนวคิด โปรแกรมการศึกษาเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตจะมีบทบาทสำคัญสองประการ คือ ช่วยเพิ่มพูนและยกระดับความเพียงพอแห่งตน (self

sufficiency) และช่วยในการปรับปรุงคุณภาพชีวิต โดยการสอดแทรกทุกขั้นตอนของกระบวนการที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง

8. ในบริบทของการเปลี่ยนแปลงนี้ โปรแกรมเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตอาจมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ชุมชนกำหนดวิสัยทัศน์ตามที่ต้องการ โดยให้เข้าใจเป้าหมายของนโยบายการพัฒนาประเทศ และการพัฒนาของหน่วยงานต่างๆ บนพื้นฐานความต้องการและความสนใจของชุมชนและ ช่วยให้ชุมชนประเมินสถานการณ์ของตนเอง จัดลำดับข้อบ่งชี้ของเรื่องที่จะต้องดำเนินการ และปฏิบัติการในอนาคต โดยเพิ่มความเข้มแข็งในการวางแผนดำเนินการ ให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการและงบประมาณที่จำเป็น ช่วยให้ชุมชนสามารถกำกับดูแล และประเมินผลที่เกิดขึ้น รู้จักวิเคราะห์ปัญหา จุดแข็ง และจุดอ่อน ทบทวน เป้าหมาย และกำหนดยุทธวิธีการสอดแทรกใหม่ ขยายความตระหนักของชุมชนให้กว้างขวางขึ้น สู่ออกภายนอก และสู่วิสัยทัศน์ อันเป็นทางเลือกในอนาคต

สรุปได้ว่าการศึกษาดูเรื่องเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตได้นำเสนอแนวคิด และรูปแบบการศึกษาที่มุ่งให้นำกระบวนการทางการศึกษามาใช้เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถประเมินสถานการณ์ปัจจุบันที่ตนเผชิญอยู่ และกำหนดสถานการณ์ที่ต้องการได้ในอนาคตในลักษณะของตัวบ่งชี้ แต่ในขั้นตอนเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง การศึกษาดูเรื่องมีบทบาทในการสร้างเสริมความรู้ ทักษะและทัศนคติ เพื่อให้สามารถปฏิบัติการได้บรรลุตามเป้าประสงค์ของการปรับปรุงคุณภาพชีวิต

3. ความต้องการในการศึกษาเพื่อปรับปรุงชุมชนและที่คนอยู่อาศัย เช่น ความรู้เกี่ยวกับสถาบันการปกครองของท้องถิ่นและของประเทศ รวมทั้งขบวนการต่างๆ ของการดำเนินการ ปกครองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ สหกรณ์ โครงการพัฒนาชุมชน

ในการประชุมสุดยอดเพื่อการพัฒนาสังคม (the world summit for social development) ซึ่งจัดขึ้นเมื่อเดือนมีนาคม 1995 ที่กรุงโคเปนเฮเกนนั้น สาระสำคัญของการพัฒนาสังคมโดยสรุปคือ การให้ความสำคัญกับคนกับสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับแรก ก่อนการประชุมสุดยอดครั้งนั้นกลุ่มองค์กรเอกชนในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ได้ร่วมประชุมสรุปปัญหาสาระ และแนวโน้มอันเป็นจุดเน้นของการพัฒนาสังคมในภูมิภาคนี้ ซึ่งปัญหาสำคัญมอร์เรน (Morales, 1994, p. 10-14) เขียนไว้ว่า ปัญหายากจนเป็นปัญหาที่รุนแรงที่สุด นอกจากนี้ยังเป็นปัญหาเรื่องถูกกีดกัน การเลือกปฏิบัติที่ไม่มีส่วนร่วม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง ปัญหารุนแรงอื่นๆ ได้แก่ การแสวงหาผลประโยชน์ความขัดแย้งของชนต่างวัฒนธรรม หรือกลุ่มชาติพันธุ์ การคิดยาเสพติด อาชญากรรม การฉ้อราษฎร์บังหลวง การบริโภคทรัพยากรมากเกินไป และการตัดสินใจโดยกลุ่มคนจำนวนน้อยมีอำนาจ

การพัฒนาทางสังคมในบริบทนี้จึงมีประเด็นหลัก 3 ประการที่ต้องดำเนินการ คือ การลดและขจัดความยากจน การจ้างงานและลดการว่างงาน และการสร้างความกลมกลืนทางสังคม โดยเน้นกลุ่มคนที่จะเป็นเป้าหมายของการพัฒนา คือกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม ได้แก่ พวกที่

ยากจนมาก สตรีเด็กและเยาวชน คนพิการไร้ความสามารถ ผู้สูงอายุ และกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นชนกลุ่มน้อย (United Nations, 1992 p.18) สำหรับยุทธศาสตร์การพัฒนาของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก มีสาระสำคัญโดยสรุปคือ

1. การบริหารจัดการความยากจน โดยใช้นิยามความยากจนที่รัฐบาลประเทศต่าง ๆ ใช้คือ รายได้ของครัวเรือน หรือบุคคลที่ต่ำกว่าเส้นยากจน (minimum threshold) ตัวบ่งชี้อื่น ๆ เช่น การได้รับแคลอรีต่ำ การมีช่วงชีวิตไม่ยาวนาน และการไม่รู้หนังสือ ซึ่งถ้าเป็นเช่นนี้ประชากรหนึ่งในสามของภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก จัดอยู่ในกลุ่มผู้ยากจนที่แท้จริง

2. การกระจายความเป็นธรรม เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับผู้ด้อยโอกาสเช่น กัน คือสตรี เยาวชน คนพิการ ผู้สูงอายุ กลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นชนกลุ่มน้อย คนเหล่านี้ไม่ได้รับโอกาสและไม่สามารถนำมาปรับปรุงคุณภาพชีวิตได้

3. การมีส่วนร่วมของประชาชน คนส่วนใหญ่ในภูมิภาคนี้ไม่สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเองได้ เพราะถูกกีดกันจากกระบวนการตัดสินใจ และการควบคุมสถานการณ์ทั้งด้านครอบครัว ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ

แท้จริงแล้วปัญหาสังคมและยุทธวิธีเพื่อการพัฒนาที่มีผู้เสนอแนวคิด ทฤษฎีไว้มากมายดังเช่น เอนซ์มินเจอร์ (Ensminger, 1982, pp. 25-30) เสนอแนวคิดตามทฤษฎีสังคมเพื่อการพัฒนาไว้ 12 ประเภทคือ

1. พัฒนาประชาชน เพื่อการพัฒนาตนเอง มุ่งให้ประชาชนมีความนับถือตนเอง
2. ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา ยอมรับและเพิ่มความรับผิดชอบในการแก้ปัญหาของตนเอง โดยรับการแนะแนวทาง ความช่วยเหลือทางเทคโนโลยี และสนับสนุนการเงินจากรัฐ
3. การกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนานั้นอาจมาจากประชาชน หรือจากแหล่งภายนอกก็ได้

4. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทั้งด้านค่านิยม ทัศนคติ หรือวิถีการดำเนินชีวิต ต้องเป็นกระบวนการเพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชน

5. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคม และค่านิยมต่าง ๆ ล้วนได้รับอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง และในทางกลับกันก็ต้องก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวด้วย

6. การพัฒนาสังคม ในฐานะที่เป็นตัวกระตุ้นและเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลง ควรนำเสนอความคิด และกระทำแบบดั้งเดิม ซึ่งบางครั้งอาจท้าทายค่านิยมที่มีอยู่

7. การพัฒนาสังคมในลักษณะที่เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงจากสังคมดั้งเดิมสู่สังคมใหม่ ต้องพึ่งพาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ขณะเดียวกันต้องรู้จักพิจารณาเลือกรับด้วย

8. ประชาชนควรต้องรู้และเข้าใจว่า เงินทุนเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนนั้นต้องมาจากท้องถิ่นของเขาเอง เพื่ออำนวยความสะดวกแก่พวกเขา

9. การกระจายอำนาจการบริหาร การกำหนดระยะเวลาการปฏิรูปที่ดิน และสถาบัน ควรเป็นส่วนกำหนดไว้ในนโยบายชาติ และให้การสนับสนุนในลักษณะของการพัฒนาชนบท แบบผสมผสาน

10. เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เข้ามาสู่ชีวิตครอบครัวของการทำงาน ควรมีการพิจารณาเล็ก ให้เหมาะสมกับค่านิยมทางด้านวัฒนธรรม

11. การพัฒนาสังคมจะไม่เป็นผลหากขัดแย้งกับการเมือง ทั้งนี้ เพราะการพัฒนา ทั้งหลายเป็นเรื่องของการเมือง การสนับสนุนอย่างแข็งขันทางการเมือง จะเป็นตัวตัดสินใจ จุดเน้นของการพัฒนาสังคม

12. การช่วยเหลือของนักวิชาการ ทางด้านสังคมเพื่อพัฒนานั้น ขึ้นอยู่กับ ความสามารถที่จะสื่อสารด้วยภาษาที่สามัญชนเข้าใจได้เช่นเดียวกันกับนักวางแผนและ นักการเมือง

แนวคิดการพัฒนาสังคมดังกล่าว ได้เน้นสาระที่เป็นเรื่องของคน และเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้อง ในการประชุมสุดยอดเพื่อการพัฒนาสังคมได้กำหนดกระบวนการทัศน์ การพัฒนาสังคม โดย ยึดคนเป็นศูนย์กลาง ไว้ ชีวาสตาวา (Shrivastava, 1994, p. 1) ได้อธิบายว่า กระบวนทัศน์ การพัฒนาสังคมที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางนี้ ต้องการการมีส่วนร่วมร่วมของประชาชนอย่างเป็นทางการ ปล่อยให้โดย โดยการให้สิทธิที่ถูกต้องตามกฎหมายแก่เขาที่จะใช้อำนาจและทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความจำเป็น และความใฝ่ฝันของเขา หลักสำคัญตามกระบวนการนี้คือการเข้าใจ อย่างถ่องแท้และอย่างมีวิจารณ์ญาณของประชาชนในความเป็นจริงและกระบวนการ เปลี่ยนแปลง ที่จะช่วยกันควบคุมอำนาจ และทรัพยากรเพื่อสร้างสังคมบนหลักการของ "ประชาชนและธรรมชาติต้องมาก่อน"

คำอธิบายนี้สอดคล้องกับคำอธิบายของมอร์เรน (Morales, 1994, pp. 10-14) ที่ว่า สังคมในอนาคตต้องเป็นสังคมของประชาชน ถึงเวลาแล้วที่คนในชุมชนจะต้องเป็นผู้กำหนด ระเบียบสังคมของตนเองการพัฒนาสังคมและมนุษย์ไม่ควรต้องถูกกำหนดโดยรัฐและตลาด เหตุผลคือทั้งรัฐและตลาดไม่ว่าจะพยายามแสดงความเป็นมิตรกับประชาชน และแสดงความหวัง ดีต่อสิ่งแวดล้อมเพียงใด ก็ไม่อาจได้รับความไว้วางใจอย่างเต็มที่ที่จะทำให้เกิดความเป็นธรรมใน สังคมและการพัฒนามนุษย์ที่ยั่งยืนได้

จากแนวคิดในการพัฒนาสังคมดังกล่าว กลุ่มองค์กรเอกชนเอเชีย-แปซิฟิก ได้กำหนด นิยามของ "การพัฒนาสังคม" และนำเสนอในการประชุมสุดยอด ว่าเป็น "แนวความคิดในการ พัฒนาอย่างเป็นทางการ ซึ่งหมายถึง การพัฒนาเพื่อความเป็นธรรมทางสังคม ความมั่นคงทาง เศรษฐกิจ ความยั่งยืนทางนิเวศวิทยา การมีส่วนร่วมทางการเมือง และความมั่นคงอยู่ของ วัฒนธรรม" ซึ่งในบริบทดังกล่าว มีแนวความคิด 2 ประการที่นำเสนอ คือ แนวความคิดเรื่อง ประชาสังคม (civil society) และแนวความคิดเรื่องประชาชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา

คณะกรรมการด้านเศรษฐกิจและสังคมสำหรับเอเชีย-แปซิฟิก (ESCAP, 1994, p. 1) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ของการพัฒนาสังคมในภูมิภาค เอเชีย-แปซิฟิก จนถึงปี ค.ศ. 2000 และต่อจากนั้นว่า จุดมุ่งหมายของการพัฒนาสังคม คือ การจัดความยากจนที่แท้จริง การกระจายความยุติธรรม และการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เรื่องที่ต้องดำเนินการ มี 9 เรื่อง ได้แก่ ประชากร สุขภาพอนามัย การศึกษา การจ้างงาน ที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อม ภัยพิบัติต่าง ๆ อาชญากรรมและความมั่นคงของมนุษย์ ทางเลือกด้านนโยบายและการวางแผนของการพัฒนาสังคม นโยบายและแผนการพัฒนาสังคมของประเทศต่าง ๆ ต้องอยู่บนสมมุติฐานต่อไปนี้

1. การพัฒนาสังคมเป็นทั้งผลผลิตและกระบวนการซึ่งประชาชนต้องร่วมทำงานด้วย เพื่อเกิดการรับรู้ในเป้าหมายและส่วนแบ่งของปัจเจกบุคคล
2. การปรับปรุงคุณภาพชีวิตเป็นผลผลิตที่สำคัญ การจะบรรลุด้วยการริเริ่มการพัฒนาทุกชนิด
3. ความพยายามที่จะทำให้สภาพการณ์ทางสังคมดีขึ้น ควรเน้นวิธีการพัฒนามากกว่าสวัสดิการสังคมที่จะทำให้เกิดความต้องการทางสังคมขึ้น
4. การพัฒนาสังคมที่ได้ผลต้องการ การมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีจุดมุ่งหมาย และมีเป้าหมายในกระบวนการพัฒนา รวมทั้งปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน กลุ่ม สถาบัน ศาสนา องค์กรเอกชน นักวิชาการ ธุรกิจเอกชน และองค์กรของรัฐ
5. การพัฒนาต้องเน้นการพัฒนาเพื่อ “หน้าตาของมนุษย์” (with human face) พร้อมไปด้วย นั่นคือการพัฒนาที่สะท้อนความจำเป็นทางด้านวัตถุและสังคมขั้นพื้นฐานของปัจเจกบุคคลครอบครัว ชุมชน และสังคมโดยรวม
6. ส่งเสริมการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างผสมผสาน ซึ่งรัฐบาลต้องกำหนดไว้ในนโยบายและแผนงานของรัฐด้วย
7. บทบาทของรัฐบาลในฐานะที่เป็นผู้ร่วมในการพัฒนามีอย่างน้อย 4 ประการ คือ การมอบภาวะผู้นำในกระบวนการพัฒนาส่วนใหญ่ให้กับประชาชนหรือเอกชน การดำเนินการในองค์ประกอบที่สำคัญของยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการเร่งด่วนของประชาชน หรือต้องการทำสิ่งนั้นให้เกิดขึ้น (เช่น การประถมศึกษา การดูแลสุขภาพ และดูแลกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น ผู้ยากไร้ สตรีและคนพิการ) การสร้างหลักประกันในการผสมผสานการทำงานระดับสูงของหน่วยงาน องค์กรด้านเศรษฐกิจ-สังคม ในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา และการกำกับดูแล วิจัยและประเมินผลการพัฒนาเพื่อดูประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงานด้านนี้

โดยสรุป การพัฒนาสังคม เป็นการพัฒนาที่มีความสำคัญ สิ่งที่ต้องเน้นคือการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม ที่มุ่งผสมผสานประเด็นการพัฒนาในหลายเรื่อง เช่น มุ่งขจัดความยากจน สร้างความเป็นธรรม และการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกกลุ่มในสังคม

4. ความต้องการในการศึกษาด้านอาชีพ เช่น ความรู้ และทักษะเฉพาะซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจและที่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีพ เป็นต้น

กระทรวงแรงงาน ซึ่งเริ่มโครงการฝึกอบรมผู้ใช้แรงงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 เป็นต้นมา พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ยังเล็งเห็นความสำคัญของการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ใช้แรงงาน ให้มีคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน ได้จัดตั้งโครงการ “โรงเรียนในโรงงาน” เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้ใช้แรงงานมีความรู้อันจะนำไปสู่กระบวนการปลูกฝังจิตสำนึกในการเรียนรู้ตลอดชีวิตรวมทั้งสามารถนำความรู้ด้านวิชาชีพไปประกอบอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้สูงขึ้น ปัจจุบันโครงการโรงเรียนในโรงงาน ปีงบประมาณ 2546 ได้รับความร่วมมือจากกรมการศึกษานอกโรงเรียน นายจ้าง/เจ้าของสถานประกอบการ กกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สร้างโอกาสในการศึกษาสายสามัญ/สายอาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ตลอดจนระดับปริญญาตรี โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- เพื่อสร้างโอกาสและทางเลือกให้ผู้ใช้แรงงานได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น
- เพื่อส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียนให้ผู้ใช้แรงงาน โดยการจัดตั้งโรงเรียนในโรงงาน

ให้แก่ผู้ใช้แรงงานในสถานที่ทำงาน

- เพื่อเป็นจุดประกายให้ผู้ใช้แรงงานสนใจและเห็นความสำคัญของการศึกษาเพิ่มพูนความรู้และเพิ่มศักยภาพให้กับตนเอง

- เพื่อสนับสนุนให้ผู้ใช้แรงงานใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์สูงสุด

- เพื่อส่งเสริมให้ผู้ใช้แรงงานมีโอกาสใช้กระบวนการเรียน การสอนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ ฝึกทักษะ การคิดอย่างมีเหตุผล คิดเป็นและแก้ปัญหาเป็น

ด้านการดำเนินการ “โรงเรียน” เริ่มต้นนำร่องและเป็นตัวอย่าง ณ นิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรีเป็นแห่งแรกที่ บริษัทศรีไทยซูเปอร์แวร์ จำกัด(มหาชน) เมื่อวันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2546 ลักษณะการดำเนินงานแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ ดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนในโรงงานขึ้นในสถานประกอบการที่มีความพร้อม ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับลูกจ้าง และดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนในโรงงาน โดยมีนิคมอมตะนคร เป็นศูนย์กลางเพื่อรองรับลูกจ้างที่ประสงค์จะศึกษา แต่สถานประกอบการไม่มีความพร้อมที่จะตอบสนองให้แก่ลูกจ้างได้ โดยการจัดตั้งโรงเรียนในโรงงานทางหน่วยงานรัฐ จะส่งเสริมให้สถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 50 คนขึ้นไป การดำเนินการโรงเรียนในโรงงานมีระยะเวลาดำเนินการ ปีงบประมาณ 2546-2549 เป็นต้นไป โดยมีสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงานเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ (สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, 2546 หน้า 20)

ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน มีขอบข่ายอำนาจหน้าที่ในการจัดกิจกรรมการศึกษาให้แก่แรงงาน ดังนี้

1) ศึกษา วิเคราะห์และพัฒนาด้านหลักสูตรการพัฒนาฝีมือแรงงาน การพัฒนาอุปกรณ์ช่วยฝึก การกำหนดมาตรฐาน วัสดุ ครุภัณฑ์ที่ใช้ในการฝึก ตลอดจนพัฒนารูปแบบและวิธีการฝึกและพัฒนาฝีมือแรงงาน

2) ศึกษา พัฒนารูปแบบ และกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาฝีมือแรงงาน ให้แก่สตรีและเด็ก ตลอดจนเป็นศูนย์ประสานงานฝึกอาชีพ และศูนย์ข้อมูลการฝึกอาชีพสตรีและเด็ก

3) กำหนดมาตรฐานฝีมือแรงงาน ควบคุมการทดสอบฝีมือแรงงานและดำเนินการทดสอบฝีมือแรงงาน

4) พัฒนาระบบ รูปแบบ มาตรการ และวิธีการด้านการพัฒนาฝีมือแรงงาน จัดทำและประสานแผนการปฏิบัติงานของกรมให้สอดคล้องกับนโยบายแผนแม่บทของกระทรวง รวมทั้งเร่งรัด ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานในสังกัด

5) ศึกษา วิจัย และพัฒนาระบบการฝึกและพัฒนาฝีมือแรงงานทั้งในภาครัฐบาลและภาคเอกชน ให้ทันกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ตลอดจนเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารด้านการพัฒนาบุคลากรฝึกและพัฒนาฝีมือแรงงาน และด้านการพัฒนาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

6) ฝึกและพัฒนาฝีมือแรงงานให้แก่ประชาชนวัยทำงานเพื่อเตรียมเข้าทำงาน และพัฒนาฝีมือแรงงานให้มีระดับสูงขึ้น รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาฝีมือแรงงาน

ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน มีกิจกรรมหลักการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมฝีมือให้แก่แรงงาน แบ่งออกได้โดยสรุปดังนี้

ด้านการฝึกอาชีพและฝึกฝีมือแรงงาน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท

- การฝึกเตรียมเข้าทำงาน เป็นการฝึกอาชีพให้แก่แรงงานใหม่อายุ 15 ปี ขึ้นไป ที่ประสงค์จะทำงาน ให้มีความรู้ ความสามารถ และความพร้อมที่จะทำงานในภาคอุตสาหกรรม ธุรกิจและบริการตามความต้องการของตลาดแรงงาน โดยอบรมภาคทฤษฎีประมาณ ร้อยละ 20 และภาคปฏิบัติประมาณ ร้อยละ 80 ซึ่งโดยทั่วไปดำเนินการฝึกภายในสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน ภาค (สพร.) / ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด (ศพจ.) เป็นระยะเวลา 2-10 เดือน (แล้วแต่สาขา) และเมื่อผ่านการฝึกใน สพร. / ศพจ. แล้ว จะได้รับการฝึกภาคปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการอีก 1-4 เดือน (แล้วแต่สาขา) เมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้รับวุฒิบัตรรับรอง

- การฝึกยกระดับฝีมือ เป็นการฝึกเพิ่มทักษะฝีมือให้แก่ผู้ที่ทำงานแล้วในตลาดแรงงาน รวมทั้งผู้ถูกเลิกจ้าง /ว่างงาน ให้ได้มีความรู้ความสามารถ และฝีมือทันต่อวิทยาการสมัยใหม่ เพื่อจะได้อำนาจยกระดับฐานะของตนเองให้สูงขึ้น โดยใช้ระยะเวลาฝึกเฉลี่ย 60 ชั่วโมง เมื่อสำเร็จการฝึกจะได้รับวุฒิบัตรรับรอง (ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน, 2544 หน้า 20)

บทบาทของหน่วยงานอื่น ๆ ในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม

นอกจากหน่วยราชการระดับกรม และกระทรวงต่าง ๆ แล้ว ยังมีสถาบันทางการศึกษา โดยเฉพาะระดับอุดมศึกษาจัดการศึกษาแก่ผู้ใช้แรงงานอยู่เสมอ เช่น

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้จัดโครงการแรงงานสัมพันธ์ขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการจัดการศึกษาอบรมทางด้านแรงงานสัมพันธ์ สำหรับฝ่ายจัดการและสหภาพแรงงาน ดำเนินงานวิจัยทางด้านแรงงานสัมพันธ์ และให้คำปรึกษาทางด้านแรงงานสัมพันธ์ หลักสูตรที่จัดอบรมได้แก่ หลักสูตรแรงงานสัมพันธ์เบื้องต้น หลักสูตรแรงงานสัมพันธ์สำหรับสหภาพแรงงาน

โครงการเสริมศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2517 เพื่อให้การศึกษาทางด้านสังคมศาสตร์ เช่นหมวดกฎหมาย หมวด เศรษฐกิจ หมวดสังคมรัฐศาสตร์ รวมทั้งหมวดแรงงานให้แก่ประชาชนทั่วไป ซึ่งรวมทั้งผู้ใช้แรงงานด้วย

ดังนั้น การที่จะพัฒนาแรงงานภาคอุตสาหกรรมให้มีคุณภาพดี จำเป็นต้องศึกษาความต้องการด้านการศึกษาของแรงงานภาคอุตสาหกรรมว่ามีความต้องการที่จะเรียนรู้ในด้านใดบ้าง เพื่อจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของแรงงานภาคอุตสาหกรรม เพื่อที่แรงงานภาคอุตสาหกรรมได้เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ในการนำมาปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพอีกทั้งเป็นการรองรับระบบอุตสาหกรรมใหม่ที่กำลังแพร่ขยายมากขึ้นในทุกภูมิภาคของประเทศ รวมทั้งมีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้มากขึ้น นอกจากนี้แรงงานภาคอุตสาหกรรมยังมีทางเลือกที่จะประกอบอาชีพที่ดี เหมาะสมกับสถานภาพตนเองต่อไปในภายหน้า หรือได้รับการปรับตำแหน่งให้สูงขึ้นกว่าที่เป็นอยู่เดิมอีกด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยภายในประเทศ

พรรณณิศา งามสม (2530, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ความต้องการการศึกษานอกระบบ โรงเรียนของผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ การศึกษาเฉพาะกรณีโรงงานไทยเทยีน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาและรายได้ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอมีความต้องการการศึกษานอกระบบโรงงาน ด้านการศึกษาพื้นฐาน ด้านการรับบริการข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะอาชีพในระดับปานกลาง ส่วนในด้านของความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้ใช้แรงงานที่มีเพศต่างกัน อายุต่างกัน รายได้ต่างกัน มีความต้องการการศึกษาในด้านความรู้พื้นฐานการรับบริการข่าวสารข้อมูล ด้านการเพิ่มพูนทักษะอาชีพ ความต้องการไม่แตกต่างกัน นอกจากนั้นพบว่าผู้ใช้แรงงานที่มีการศึกษาสูงกว่ามีความต้องการการศึกษานอกระบบในองค์ประกอบ 3 ด้านดังกล่าว มีความต้องการการศึกษามากกว่าผู้ใช้แรงงานที่มีระดับการศึกษาดำกว่า

อุบล ทัศนโกวิท (2531, หน้า 57) ได้ศึกษาเปรียบเทียบสภาพที่เป็นจริง กับสภาพที่คาดหวังเกี่ยวกับการพบกลุ่มของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ระดับที่ 3-4 ทางวิทยุและไปรษณีย์พบว่า นักศึกษาที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวัง เกี่ยวกับการพบกลุ่มด้านครูประจำกลุ่มด้านผู้เรียน ด้านกิจกรรมพบกลุ่มและด้านสภาพแวดล้อมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนนักศึกษาที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวังเกี่ยวกับการพบกลุ่มด้านครูประจำกลุ่ม และด้านผู้เรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านกิจกรรมการพบกลุ่ม (กพช.) และด้านสภาพแวดล้อม นักศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อำนาจ แดงศรี (2532, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและความต้องการการศึกษา นอกโรงเรียนด้านอาชีพของประชาชน เขตพื้นที่ชายฝั่งตะวันออก ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนต้องการหลักสูตรการศึกษาด้านวิชาชีพระยะสั้นมากที่สุด รวมทั้งด้านเนื้อหาความรู้วิชาช่าง คหกรรม ต้องการครู และวิธีการสอนที่ได้ลงมือปฏิบัติจริงในงานด้านอาชีพ และต้องการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้มากที่สุด เวลาที่สะดวกในการเรียนคือ จันทร์ ถึง ศุกร์ในตอนค่ำ

ธีรยุทธ หัสนะ (2534, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูอาสาสมัครเดินสอน การศึกษานอกโรงเรียนในเขตการศึกษา 10 ที่มีต่อการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อพัฒนาชนบทพบว่า ครูอาสาสมัครที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรม การศึกษานอกระบบโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สิรินาฏ ราชเดิม (2534, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นในการพบกลุ่มของนักศึกษา ทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตการศึกษา 3 ที่มีต่อสภาพการพบกลุ่ม 4 ด้าน คือ ด้านบทบาทของครูประจำกลุ่ม และได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นในการพบกลุ่มทั้ง 4 ด้าน โดยจำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส และสถานภาพการทำงานตามอาชีพ พบว่า นักศึกษาทางไกลที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นในการพบกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษาที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นในการพบกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักศึกษาทางไกลที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีความคิดเห็นในการพบกลุ่มแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จันฉวีวรรณ เปตมานัง (2536, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญระดับประถมศึกษาของนักศึกษาผู้ใหญ่จังหวัดเลย พบว่า ปัจจัยด้านอายุมีผลต่อการตัดสินใจเข้าเรียน

สิริกาญจน์ วีระพันธ์ (2536, บทคัดย่อ) ศึกษาความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรม การศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสิงห์บุรี ที่มีภูมิลำเนาต่างกัน ในด้านอายุ ระดับการศึกษา และรายได้ ผลการวิจัยพบว่าผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมมีความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนประกอบด้วย 1) ผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมมีความต้องการ

การศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน และด้านการรับบริการข่าวสารข้อมูลในระดับปานกลาง ส่วนด้านการเพิ่มพูนทักษะอาชีพมีความต้องการในระดับน้อย 2) ผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมที่มีอายุน้อยกว่า มีความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการรับบริการข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะอาชีพมากกว่าผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมที่มีอายุมากกว่า 3) ผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมที่มีระดับการศึกษาปานกลาง (ม.3-ปวช.) มีความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการศึกษาพื้นฐานด้านการรับบริการข่าวสารข้อมูลและด้านการเพิ่มพูนทักษะอาชีพมากกว่าผู้มีการศึกษาระดับอื่นๆ ทุกระดับ 4) ผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมที่มีรายได้น้อยกว่า มีความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการรับบริการข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะอาชีพมากกว่าผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมที่มีรายได้มากกว่า

เกรียงไกร ไชยเมืองดี (2537, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กระบวนการกำหนดความต้องการการศึกษาสำหรับเยาวชน ในโรงงานอุตสาหกรรม การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และพัฒนารูปแบบ การกำหนดความต้องการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนของเยาวชนที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งจัดหน่วยงานต่างๆ และทดสอบหาความเหมาะสมของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น วิธีการวิจัย ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจร่วมกับการวิจัยเอกสาร ในขั้นการวิเคราะห์และพัฒนารูปแบบ ใช้วิธีการทดสอบภาคสนาม ในขั้นการทดสอบหาความเหมาะสมของรูปแบบโดยได้การทดสอบกับเยาวชนในโรงงาน ภายในบริเวณนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน แบ่งวิธีการดำเนินงานวิจัยออกเป็น 6 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นการวิเคราะห์โครงการและศึกษาแนวคิดในการกำหนดความต้องการ 2) ขั้นการพัฒนาแบบการกำหนดความต้องการสำหรับเยาวชนในโรงงานอุตสาหกรรม 3) ขั้นการทดสอบความเหมาะสมของรูปแบบการกำหนดความต้องการ 4) ขั้นการเก็บข้อมูลการวิจัย 5) ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล 6) ขั้นการแปรผลและรายงานผล การวิจัยครั้งนี้พบว่า รูปแบบการกำหนดความต้องการที่หน่วยงานต่างๆ ดำเนินการอยู่ เป็นการกำหนดความต้องการตามเกณฑ์หรือตามที่รับรู้มาจากนักพัฒนาภายนอก การกำหนดความต้องการของหน่วยงานตามแนวคิดการเปลี่ยนแปลงสังคม แบบให้เหตุผลแบบศึกษาซ้ำและแบบผสมผสาน รูปแบบการกำหนดความต้องการดังกล่าวสามารถรวมกลุ่มเป้าหมายที่มีความสนใจ เข้าร่วมโครงการในจำนวนมากพอ ถึงแม้หน่วยงานต่างๆ จะใช้รูปแบบการกำหนดความต้องการที่แตกต่างกันไปแต่ไม่มีหน่วยงานใด ใช้รูปแบบ การประเมินเอกลักษณ์บุคคลและรูปแบบประชาธิปไตยและทุกหน่วยงานใช้วิธีการกำหนดความต้องการทางการศึกษาสำหรับเยาวชนในโรงงานอุตสาหกรรม โดยกำหนดให้รูปแบบการกำหนดความต้องการดังกล่าวมี 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นการวางแผนก่อนดำเนินงาน เป็นการเตรียมการด้านการจัดการ เพื่อให้มีความเป็นไปได้ในการรวบรวมข้อมูลความต้องการของเยาวชนในโรงงาน 2) ขั้นการวางแผนดำเนินการกำหนดความ 3) ขั้นการดำเนินการกำหนดความต้องการ คือ การใช้เครื่องมือที่ได้เตรียมการไว้แล้วในสองขั้นตอนแรก 4) ขั้นการวิเคราะห์ความต้องการและจัด

อันดับความสำคัญ เป็นการประชุมคณะกรรมการเพื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์และร่วมแสดงความสำคัญของความต้องการ 5) ขั้นตอนการรายงานและนำเสนอ นำผลสรุปความต้องการการศึกษา นอกกระบวนต้นตาง ๆ มาจัดทำรายงานเสนอต่อโรงงานที่ทำการศึกษ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยในรูปแบบนี้ใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล 4 ชนิดร่วมกันคือ แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์ แบบประชุมกลุ่ม และแบบสอบถามผลการทดสอบภาคสนามรูปแบบการกำหนดความต้องการการศึกษา สำหรับเยาวชนในโรงงานอุตสาหกรรม ผลการศึกษาพบว่า เยาวชนและผู้เชี่ยวชาญ พอใจคุณลักษณะของรูปแบบ 5 ประการคือ 1) รูปแบบนี้สร้างการมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการของเยาวชน โดยเยาวชนพอใจปริมาณข้อมูลที่เยาวชนด้วยกันให้แก่ผู้ทำการศึกษามีความเข้าใจการกำหนดความต้องการและพอใจการมีส่วนร่วม ในการกำหนดความต้องการ 2) รูปแบบนี้มีความครอบคลุมประเด็นการกำหนดความต้องการ โดยกำหนดความต้องการ 3 ประเด็นคือ ความต้องการด้านการศึกษาระดับพื้นฐาน ความต้องการเพิ่มพูนทักษะอาชีพและ ความต้องการบริการข่าวสารข้อมูล 3) รูปแบบนี้สร้างแนวโน้มการตัดสินใจเข้าร่วมกระบวนการศึกษาอบรมของเยาวชน โดยเยาวชนแสดงความเห็นประสงค์จะแสวงหาการศึกษาอบรมหลังการร่วมกิจกรรมการกำหนดความต้องการ 4) รูปแบบนี้สามารถใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลหลายวิธีการ โดยใช้เครื่องมือรวบรวมข้อมูล 4 ชนิดร่วมกัน คือ แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่ม และแบบสอบถาม 5) รูปแบบนี้ใช้เวลาของเยาวชนในการกำหนดความต้องการน้อยเยาวชนพอใจการใช้เวลากำหนดความต้องการเมื่อคำนึงถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการกำหนดความต้องการ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้คือการกำหนดความต้องการทางด้านการศึกษามีความสำคัญยิ่งขึ้นในอนาคตเนื่องจากมีแนวโน้ม การออกจากงานและการเปลี่ยนงานของเยาวชนในโรงงานอุตสาหกรรมสูงอย่างไรก็ตามควรมีการทุ่มเททรัพยากรทั้งด้านบุคลากร และงบประมาณหากต้องการได้ข้อมูลความต้องการที่ รอบด้านและเป็นปัจจุบันที่สุด รูปแบบหรือกระบวนการการกำหนดความต้องการสำหรับเยาวชนในโรงงานอุตสาหกรรมที่พัฒนาขึ้นในงานวิจัยนี้ควรจะได้มีการทดสอบภาคสนามเพื่อหาความเหมาะสมของคุณลักษณะต่างๆกับเยาวชนในโรงงานอุตสาหกรรมนอกเขตการนิคมอุตสาหกรรมและจะนำเสนอหากสามารถใช้เครื่องมือหลายชนิดประกอบกันในการศึกษาความต้องการ 3 ระดับ คือ ระดับองค์กร ระดับปฏิบัติการ และระดับบุคคล

สิริพร ลิลิต (2537, บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่องความต้องการและโอกาสทางการศึกษาของแรงงานสตรีในโรงงานอุตสาหกรรมเขตนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสภาพทั่วไป ปัญหา อุปสรรคที่สัมพันธ์กับการได้รับการศึกษาของแรงงานสตรีในโรงงานอุตสาหกรรม เขตนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ และความต้องการ ความพร้อมและข้อจำกัดต่าง ๆ ทางด้านการศึกษา ของแรงงานสตรี รวมทั้งโอกาสทางการศึกษาของแรงงานสตรีในโรงงานอุตสาหกรรม การศึกษาระดับนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมาย ที่ใช้ในการศึกษาระดับนี้ได้แก่ แรงงานสตรีที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม เขตนิคมอุตสาหกรรม

ภาคเหนือ การรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายและผู้เกี่ยวข้องจนได้ข้อมูลที่ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านการทำงานที่พืักอาศัย การคมนาคม เศรษฐกิจ รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างแรงงานกับนายจ้างเป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อโอกาสทางการศึกษาของแรงงานสตรีในโรงงานอุตสาหกรรม โอกาสทางการศึกษาที่มีอยู่ ในพื้นที่คือการศึกษาในระบบโรงเรียน ซึ่งมีการขยายโอกาสเพื่อสนองตอบความต้องการทางการศึกษาในโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ งานการศึกษา นอกเหนือระบบที่ได้รับความสนใจจากแรงงานมากที่สุดได้แก่การทบทวนบทเรียน ส่งแบบฝึกหัด และภาควิชาสอบเทียบวุฒิชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดลำพูน ซึ่งมีในวันอาทิตย์และสถานศึกษาของเอกชน เช่นสถาบันสอนภาษาอังกฤษ และภาษาญี่ปุ่น ส่วนการเรียนรู้ที่ไม่เป็นทางการ แรงงานสตรีที่อาศัยอยู่ตามหอพักต่างๆได้แลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับกลุ่มเพื่อน บางกลุ่มก็ใช้เวลาในการอ่านหนังสือ ดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ ส่วนโอกาสรับการศึกษาในโรงงาน ได้แก่กิจกรรมที่ทางโรงงานจัดขึ้น เช่น การอบรมก่อนการทำงาน การอบรมระหว่างการทำงาน การสาธิต และทดลองฝึกจากผู้ชำนาญงาน การส่งหัวหน้าและผู้ควบคุมงานไปอบรม และดูงานยังสำนักงานใหญ่ในต่างประเทศ โรงงานบางโรงจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบของการจัดฉายวีดีโอ เปิดโทรทัศน์ เปิดวิทยุ บางโรงงานก็จัดกิจกรรมทางวิชาการ เช่น การจัดบอร์ด ห้องสมุดในโรงงานมุมหนังสือในโรงอาหาร แต่ในบางโรงงานก็ไม่ได้จัดกิจกรรมเสริมความรู้ใด ๆ เนื่องจากไม่ต้องการให้แรงงานเสียเวลาไปกับกิจกรรมเหล่านี้ การศึกษาที่แรงงานสตรีต้องการสามารถจำแนกออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การศึกษาระยะสั้น โดยมีเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวกับสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ในปัจจุบัน และการศึกษาเพื่อเพิ่มคุณวุฒิในระดับที่สูงขึ้น

กนกรัตน์ กานันชัย (2540,บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ พบว่าวิจัยพบว่าโรงงานจำนวน 31 แห่งที่มีความต้องการแรงงานโดยเป็นความในต้องการแรงงานในปัจจุบัน 20 แห่ง และในอนาคตอีก 11 แห่ง ส่วนที่เหลือ 27 แห่ง ยังรักษาระดับการจ้างเดิม หรือไม่มีความต้องการแรงงาน โรงงานอุตสาหกรรมมีความต้องการแรงงาน ในระดับกรรมกรมากกว่าระดับอื่นๆ คุณสมบัติของแรงงานที่โรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ต้องการในระดับบริหาร พบว่าส่วนใหญ่ต้องการเพศชาย มีอายุอยู่ในช่วง 26-35 ปี หรือ 35-45ปี โดยมีการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป เน้นในสาขาวิชาการจัดการ บริหารธุรกิจ วิศวกรรมศาสตร์ การตลาด วิทยาศาสตร์และคอมพิวเตอร์ ตามลำดับ มีประสบการณ์ทำงาน 2-5 ปี มีความสามารถพิเศษในด้านคอมพิวเตอร์ ภาษาอังกฤษ ขั้ปรถยนต์ได้ ไม่ได้จำกัดในเรื่องสถานภาพและภูมิลำเนา มากกว่าคุณสมบัติด้านอื่นๆ คุณสมบัติของแรงงานที่ต้องการในระดับปฏิบัติการพบว่าส่วนใหญ่ไม่ได้จำกัดเพศ มีสัดส่วน เพศหญิงและเพศชายใกล้เคียงกัน มีอายุในช่วง 26-35 ปี มีการศึกษาดั้งแต่ระดับ

อาชีวศึกษาจนถึงปริญญาโท เน้นในสาขาวิชาบัญชีบริหารธุรกิจ การจัดการ การตลาด และ วิศวกรรมศาสตร์ ตามลำดับ ไม่จำเป็นต้องมีประสบการณ์การทำงาน

ลดาวัลย์ บุญญพนิช (2540, หน้า 42-43) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการเรียนโครงการยกระดับความรู้พื้นฐานสำหรับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำท้องถิ่น ในเขตภาค กลาง พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและผู้นำท้องถิ่น ที่มีอายุ ระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็น เกี่ยวกับการเรียนต่อแตกต่างกัน

ลัดดา มะลิตอง (2540, หน้า 110-111) ได้ศึกษาวิจัยถึงเหตุผลในการตัดสินใจเข้า เรียนการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ประเภททางไกล ของทหารกอง ประจำการในเขตกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งเป็นเหตุผลด้านส่วนตัว เช่น ต้องการพัฒนาตนเอง ให้มีความรู้เพิ่มขึ้น เหตุผลด้านสังคม เช่น ต้องการให้เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือของสังคมและ เหตุผลด้านอาชีพเช่น ต้องการนำความรู้ที่ได้รับไปหางานทำใหม่ โดยศึกษาถึงความสัมพันธ์ ของตัวแปรด้านอาชีพและสถานภาพสมรส กับเหตุผลในการตัดสินใจเข้าเรียนต่อพบว่า มี ความสัมพันธ์กันในบางเรื่อง

บุญศิลป์ ไสสะอาด (2540, บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อ และการเข้าสู่ตลาดแรงงานของผู้จบหลักสูตรประถมศึกษา อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ทำให้ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาตัดสินใจศึกษาต่อ ได้แก่ ผลการเรียน และฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับดี และมีความประสงค์ให้บุตรได้เรียนต่อ พ่อแม่ให้คำแนะนำ เกี่ยวกับการเรียนอย่างสม่ำเสมอ ทั้งที่พ่อแม่มีความรู้ระดับประถมศึกษา และเป็นเกษตรกร ได้รับการแนะนำการเรียนจากครูในขณะที่เรียน สำหรับครอบครัวที่ผู้จบการศึกษาเรียนต่อ ส่วนใหญ่ มีบุตร 1-3 คน และคนที่เรียนต่อจะเป็นคนสุดท้อง และได้รับแรงจูงใจเกี่ยวกับการ เรียนต่อจากหนังสือพิมพ์ มีทัศนคติที่เห็นด้วยกับเจตคติของสังคมเกี่ยวกับประโยชน์ของ การเป็นผู้ได้รับการศึกษา สำหรับปัจจัยที่ทำให้ผู้จบหลักสูตรประถมศึกษาตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ และเข้าสู่ตลาดแรงงาน ได้แก่ ผลการเรียนค่อนข้างดี ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวอยู่ใน ระดับดี พ่อแม่มีการศึกษา ในระดับประถมศึกษา แต่ต้องการมีรายได้ที่ดีกว่า และความมั่นคงใน อาชีพ พ่อแม่มีอิทธิพล ในการตัดสินใจเข้าสู่ตลาดแรงงาน ได้รับแรงจูงใจเกี่ยวกับการทำงาน จากละครโทรทัศน์หรือภาพยนตร์ มีทัศนคติที่เห็นด้วยกับเจตคติของสังคมเกี่ยวกับความสำเร็จ ของบุคคลที่มีโอกาส ได้รับการศึกษาน้อย แต่เป็นผู้มีความตั้งใจในการประกอบอาชีพก็สามารถ มีฐานะเศรษฐกิจดี และช่วยให้ประเทศเจริญก้าวหน้าได้

สมลักษณ์ เพชรช่วย (2540 , บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่องความคาดหวังในการเรียน การศึกษาสายสามัญ วิธีเรียนทางไกลของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดระยอง มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความคาดหวังในการเรียนการศึกษาสายสามัญ วิธีเรียนทางไกล ของ นักศึกษาที่เป็นผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดระยองใน 3 ด้านคือ ด้านการเรียน การสอน ด้านบทบาทครูประจำกลุ่ม และด้านการนำความรู้ไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และ

เปรียบเทียบความคาดหวังในการเรียนการศึกษาสายสามัญ วิธีเรียนทางไกล โดยจำแนกเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดของ โรงเรียน และประเภทของโรงงานอุตสาหกรรม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาที่ทำงานในโรงงาน อุตสาหกรรม จำนวน 409 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม ข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที(t-test) การทดสอบเอฟ(F-test) และ วิธีการของนิวแมน คูลส์ การวิจัยพบว่า 1)ความคาดหวังในการเรียนการศึกษาสายสามัญ วิธีเรียนทางไกล โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก 2)การเปรียบเทียบความคาดหวัง ในการเรียนสายสามัญ วิธีเรียนทางไกล ของนักศึกษาโดยจำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดของโรงงานและประเภทของ โรงงานอุตสาหกรรม พบว่า 2.1)นักศึกษามีเพศต่างกัน มีความคาดหวังในการเรียนสายสามัญ วิธีเรียนทางไกล โดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้านพบว่าด้านการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 2.2)นักศึกษาที่มีอายุต่างกันมีความคาดหวังในการ เรียนสายสามัญวิธีเรียนทางไกลโดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทาง สถิติ 2.3)นักศึกษาที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีความคาดหวังในการเรียนสายสามัญวิธีเรียน ทางไกล โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ด้านการนำความรู้ไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วน ด้านอื่นๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 2.4)นักศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มี ความคาดหวังในการเรียนการศึกษาสายสามัญ วิธีเรียนทางไกล โดยรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 2.5)นักศึกษาที่มีรายได้ต่างกัน มีความคาดหวังในการ เรียนการศึกษาสายสามัญ วิธีเรียนทางไกล โดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 2.6)นักศึกษาที่มี ประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคาดหวังในการเรียนการศึกษา สายสามัญ วิธีเรียน ทางไกล โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 2.7)นักศึกษาที่ ทำงานในโรงงานขนาดต่างกัน มีความคาดหวังในการเรียนสายสามัญ วิธีเรียนทางไกล โดยรวม และรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 2.8) นักศึกษาที่ทำงานในโรงงาน อุตสาหกรรมประเภทต่างกัน มีความคาดหวังในการเรียนการศึกษาสายสามัญ วิธีเรียนทางไกล โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สุภาวดี จำเรณุนุสติ (2540, หน้า 36-17) ได้ศึกษาความคิดเห็นของลูกจ้างต่อการจัด การศึกษานอกระบบโรงเรียนในโรงงานอุตสาหกรรม เขตจังหวัดสงขลา พบว่า ตัวแปรด้าน

สภาพการสมรส ระดับการศึกษาสูงสุดของลูกจ้าง มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของลูกจ้างต่อการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ธัญวดี รัตนผล (2541, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการการศึกษาและแนวทางการพัฒนาการศึกษาของแรงงานไทยที่จะไปทำงานต่างประเทศ ผลการวิจัยพบว่า 1)สภาพทั่วไปของแรงงานไทยที่จะไปทำงานต่างประเทศ ส่วนใหญ่เป็นชายที่มี สถานภาพสมรสอายุระหว่าง 26-30 ปีภูมิลำเนาจากภาค ตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด อาชีพเดิมคือการทำนา มีหนี้สิน กู้เงินจากนายทุนเสียดอกเบี้ย ร้อยละ 3.5-5 ต่อเดือน จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 5-6 งานที่สมัครไปทำคือคนงานใน โรงงานอุตสาหกรรม ต้องการเดินทางไปทำงานที่ประเทศไต้หวัน ด้วยคาดหวังจะได้รับเงินเดือน 15,001-200,000 บาทต่อเดือน 2)ด้านสภาพปัญหา พบปัญหาใหญ่ 3 ด้าน คือ 2.1)ปัญหา ด้าน การมีงานทำ ปัญหาการสร้างงานชนบทมีไม่เพียงพอ 2.2)ปัญหาด้านการพัฒนาฝีมือ แรงงาน ปัญหาไม่มีวิสัยทัศน์ในการฝึกที่ทันสมัย 2.3)ปัญหาด้านสวัสดิการสังคมปัญหา ความมั่นคงของงานที่ทำ 3)ความต้องการด้านการศึกษา พบว่า 3.1)การศึกษาด้านความรู้ พื้นฐาน พบว่า แรงงานต้องการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ 3.2)การศึกษาด้าน การรับข่าวสารข้อมูล พบว่า แรงงานต้องการให้จัดหน่วยให้ ความรู้ และประชาสัมพันธ์ เคลื่อนที่เกี่ยวกับสถานการณ์แรงงานไทยในต่างประเทศ 3.3)การศึกษาด้านการเพิ่มพูนทักษะ ทางอาชีพ พบว่า แรงงานต้องการสาขา ช่างอะไหล่รถยนต์ 4)แนวทางการพัฒนาการศึกษาที่ เสนอแนะโดยแรงงานกลุ่มนี้ ได้แก่ 4.1)การพัฒนาด้านความรู้ขั้นพื้นฐาน ควรสนับสนุน และให้ โอกาสแรงงาน ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิตทั้งในระบบ และนอกระบบการศึกษา 4.2)การพัฒนาด้านการรับข่าวสารข้อมูล ควรมีระบบการสื่อสารอย่างรวดเร็ว และสม่ำเสมอ เกี่ยวกับแรงงาน 4.3)การพัฒนาด้านการเพิ่มพูนทักษะทางอาชีพ ควรให้โรงเรียนชุมชนจัด บริการด้านทักษะการประกอบอาชีพควบคู่กับการใช้ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ

มนัส แก้วสมนึก (2541, หน้า 119) ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาความต้องการการพัฒนา ผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอขนาดใหญ่ ประเภทการผลิตเส้นด้าย มีจุดมุ่งหมายเพื่อ ศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร และผู้ใช้แรงงานที่มีต่อความต้องการ การพัฒนาผู้ใช้แรงงาน ในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอขนาดใหญ่ ประเภทการผลิตเส้นด้าย จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มอย่างง่ายประกอบด้วย ผู้บริหารจำนวน 18 คน ผู้ใช้แรงงานจำนวน 369 คน รวมทั้งสิ้น 387 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเป็นแบบ สอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า สอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร และผู้ใช้แรงงาน ที่มีต่อ ความต้องการการพัฒนาผู้ใช้แรงงาน จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืนคิดเป็นร้อยละ 98.71 ของ แบบสอบถามทั้งหมด การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยและใช้ การทดสอบที(t-test) ทดสอบสมมติฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1)ความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้ใช้แรงงานที่มีต่อ ความต้องการการพัฒนาผู้ใช้แรงงาน ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานที่มี

ค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกของผู้บริหารคือ 1.1)ความสามารถในการปฏิบัติงานในแต่ละขั้นตอนของการผลิตเส้นด้าย 1.2)เทคนิคการปฏิบัติงานด้านการผลิตเส้นด้ายอย่างถูกต้อง 1.3)เทคนิคการตรวจสอบการทำงานอย่างถูกต้อง และพบว่าด้านผู้ใช้แรงงานคือ 1.4)ความรู้ด้านทฤษฎีในงานที่ปฏิบัติอยู่เพิ่มขึ้น 1.5)ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ และทักษะในการปฏิบัติงานให้แก่ผู้ร่วมงานได้ 1.6)เทคนิคการตรวจสอบการทำงานอย่างถูกต้อง 2)ความคิดเห็นของผู้บริหาร และผู้ใช้แรงงานที่มีต่อความต้องการการพัฒนาผู้ใช้แรงงานด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ของผู้บริหาร และผู้ใช้แรงงาน มีความคิดเห็นตรงกันคือ 2.1)ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัย ในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ ประเภทการผลิตเส้นด้าย 2.2)ความรู้เกี่ยวกับสาเหตุอุบัติเหตุที่เกิดจากเครื่องจักร 2.3)การตรวจสุขภาพประจำปี 3)ความคิดเห็นของผู้บริหาร และผู้ใช้แรงงาน ที่มีต่อความต้องการการพัฒนาผู้ใช้แรงงานด้านมนุษยสัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ของผู้บริหารคือ 3.1)เทคนิคในการอดทน ในการรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ข้อบกพร่องของตนเองได้ 3.2)การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้ร่วมงานในงานที่ปฏิบัติ 3.3)เทคนิคในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และของผู้ใช้แรงงานคือ 3.4)แนวทางในการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ 3.5)การทำให้เกิดอารมณ์ขัน ร่าเริง ยิ้มแย้ม แจ่มใส 4)เทคนิคในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ความคิดเห็นของผู้บริหาร และผู้ใช้แรงงานที่มีต่อความต้องการการพัฒนาผู้ใช้แรงงาน ด้านขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ของผู้บริหารคือ 4.1)ความมั่นใจในกิจการของโรงงานอุตสาหกรรม 4.2)ความเจริญก้าวหน้า เมื่อปฏิบัติงานดี 4.3)การที่ผู้บริหารเห็นว่าเป็นคนหนึ่งที่มีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมสิ่งทอ และของผู้ใช้แรงงานคือ 4.4)สวัสดิการที่รับ ส่ง ในการมาปฏิบัติงานประจำทุก ๆ วัน 4.5)ความมั่นใจในกิจการของโรงงานอุตสาหกรรม 5)สวัสดิการที่พึงในการที่ต้องปฏิบัติงานในภาคกลางคืน 5.1)ความคิดเห็นของผู้บริหาร และผู้ใช้แรงงานที่มีต่อความต้องการการพัฒนาผู้ใช้แรงงานเห็นสอดคล้องกันในการให้อันดับความสำคัญสองด้านคือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานเป็นอันดับหนึ่ง และด้านขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานเป็นอันดับสี่ ส่วนอีกสองด้านไม่สอดคล้องกัน กล่าวคือ ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารจัดให้เป็นอันดับสอง ส่วนผู้ใช้แรงงานจัดให้เป็นอันดับสาม และด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารจัดให้เป็นอันดับสาม ส่วนผู้ใช้แรงงานจัดให้เป็นอันดับสอง 5.2)ความคิดเห็นของผู้บริหาร และผู้ใช้แรงงาน ที่มีต่อความต้องการพัฒนาผู้ใช้แรงงาน รวมทุกด้านแตกต่างกันคือด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน ด้านมนุษยสัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน และด้านขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

เจตนา มีแสงเพชร (2542, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การให้การศึกษาแก่ลูกจ้าง ในโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในทศวรรษหน้า การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบลักษณะการให้การศึกษาแก่ลูกจ้าง ในโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดพระ

นคร ศรีอยุธยาในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2542-2551) ตามลำดับการศึกษาของนายจ้าง และตามขนาดของโรงงานอุตสาหกรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นายจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 186 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย จากจำนวนประชากร 359 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบเอฟ (F-test) ผลการวิจัย พบว่า ในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2542-2551) นายจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่มีนโยบายส่วนใหญ่ที่จะจัดการศึกษาให้แก่ลูกจ้างร้อยละ 73.98 โดยมีความต้องการจะให้การศึกษากุศลลักษณะ คือ ด้านการจัดฝึกอบรมในโรงงาน การจัดฝึกอบรมภายนอกโรงงาน การจัดกิจกรรม สารสนเทศเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสาร การจัดกิจกรรมห้องสมุดโรงงาน และการจัดกิจกรรมนันทนาการ ในระดับปานกลาง โดยมีความต้องการจัดกิจกรรมนันทนาการสูงที่สุด รองลงมาเรียงตามลำดับคือ การจัดฝึกอบรมในโรงงาน การจัดกิจกรรมห้องสมุดโรงงาน การจัดกิจกรรม สารสนเทศเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และการจัดฝึกอบรมภายนอกโรงงาน เมื่อเปรียบเทียบ ความแตกต่างของความต้องการจะให้การศึกษาลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในทศวรรษหน้า พบว่า นายจ้างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีลักษณะการให้การศึกษาลูกจ้าง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่โรงงานที่มีขนาดต่างกัน มีลักษณะการให้การศึกษาลูกจ้างในการศึกษาด้านจัดกิจกรรมสารสนเทศเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

ชัยชิต คนแรง (2542, บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการพัฒนาตนเองของช่างเทคนิคในโรงงานอุตสาหกรรม นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาตนเองของช่างเทคนิคในโรงงานอุตสาหกรรม นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง กลุ่มตัวอย่างคือช่างเทคนิคในสังกัดโรงงานอุตสาหกรรม 3 ประเภทได้แก่ โรงงานปิโตรเคมี โรงงานเคมีภัณฑ์ และโรงงานผลิตภัณฑ์โลหะเหล็ก ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย จากจำนวน 43 โรงงานเป็นจำนวนทั้งสิ้น 469 คน สถิติที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติการทดสอบที(t-test) และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (ANOVA) ผลการศึกษาพบว่า ช่างเทคนิคมีความต้องการในการพัฒนาตนเองเกือบทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 94.5 และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นสาเหตุด้านสิ่งแวดล้อมที่ทำให้ช่างเทคนิคมีความต้องการพัฒนาตนเองมากที่สุด เงินเดือนที่สูงขึ้นเป็นสาเหตุด้านแรงจูงใจที่ทำให้ช่างเทคนิคมีความต้องการพัฒนาตนเองมากที่สุด, ช่างเทคนิคได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการศึกษามากกว่าวิธีอื่นๆ ช่างเทคนิคมีความต้องการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการฝึกอบรมมากกว่าวิธีอื่นๆ สาเหตุด้านสิ่งแวดล้อมทำให้ช่างเทคนิคในโรงงานประเภทปิโตรเคมี โรงงานประเภทเคมีภัณฑ์ และโรงงานผลิตภัณฑ์โลหะเหล็ก มีความต้องการพัฒนาตนเองแตกต่างกัน สาเหตุด้านแรงจูงใจทำให้ช่างเทคนิคในโรงงานประเภทปิโตรเคมี โรงงาน

ประเภทเคมีภัณฑ์ และโรงงานผลิตภัณฑ์โลหะเหล็ก มีความต้องการพัฒนาตนเองไม่แตกต่างกัน ช่างเทคนิคในโรงงานประเภทปิโตรเคมี โรงงานประเภทเคมีภัณฑ์และโรงงานผลิตภัณฑ์โลหะเหล็ก ได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเองแตกต่างกัน โดยช่างเทคนิคในโรงงานประเภทผลิตภัณฑ์โลหะเหล็ก ได้รับโอกาสสูงกว่าโรงงานประเภทอื่น ช่างเทคนิคในโรงงานประเภทปิโตรเคมี โรงงานประเภทเคมีภัณฑ์ และโรงงานผลิตภัณฑ์โลหะเหล็ก มีความต้องการพัฒนาตนเองแตกต่างกัน โดยช่างเทคนิคในโรงงานประเภทผลิตภัณฑ์โลหะเหล็กมีความต้องการพัฒนาตนเองสูงกว่าโรงงานประเภทอื่น

สังวาล แก้วระโทก (2542, หน้า 84) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของเยาวชนภาคแรงงานอุตสาหกรรม ที่มีต่อการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญแบบทางไกล ระดับมัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า อายุ ระดับการศึกษา รายได้ของเยาวชนภาคแรงงานอุตสาหกรรมที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกโรงเรียนต่างกันอย่างไรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สุเทพ เพิ่มอาภรณ์ (2542, หน้า 60 - 62) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษานอกโรงเรียนของทหารกองประจำการ กองทัพภาคที่ 3 เกี่ยวกับความต้องการด้านการศึกษาต่อที่มีต่อตนเอง ต่อท้องถิ่น และต่อกองทัพ พบว่า ระดับการศึกษาก่อนเข้ากองประจำการต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันในเรื่องการศึกษานอกโรงเรียนในบางเรื่อง

อุไรรัตน์ จันดี (2542, หน้า 109 - 111) ได้ทำการศึกษาความต้องการด้านการศึกษานอกโรงเรียนของทหารกองประจำการ จังหวัดปราจีนบุรี พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีความต้องการด้านการศึกษานอกโรงเรียน สายสามัญมากในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แบบมีชั้นเรียน สำหรับความรู้ด้านทักษะ อาชีพ ต้องการมากใน 3 วิชา คือ ช่างเครื่องยนต์เล็ก จักรยานยนต์ ช่างเครื่องยนต์ และช่างไฟฟ้า และด้านข้อมูลข่าวสาร ต้องการแหล่งข้อมูลมากที่สุด ตัวแปรที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ สถานภาพการสมรส ภูมิลำเนา ระดับการศึกษา อาชีพเดิม และรายได้

พิเชษฐ เสือเฒ่า (2543, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนทางไกลผ่านดาวเทียมของนักศึกษาทางไกลสายสามัญระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่าตัวแปรด้านเพศและอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นเรื่องการเรียนทางไกลต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นด้านครูประจำกลุ่มต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนสถานภาพการสมรส และระดับชั้นการศึกษาที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเรื่องการเรียนทางไกลโดยรวมแตกต่างกันอย่างไรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. งานวิจัยต่างประเทศ

โบเชียร์ (Borhior, 1971, pp. 3 – 26) ได้ศึกษาแรงจูงใจในการเข้าศึกษาต่อของผู้ใหญ่ในประเทศแคนาดา นิวซีแลนด์ และสหรัฐอเมริกา พบว่า ตัวแปรด้านอายุ เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีความสัมพันธ์กับการเข้าศึกษาต่อของผู้ใหญ่

มอร์สตันและสมาร์ท (Morstain & Smart, 1974, pp. 83-89) ได้ทำการศึกษาแรงจูงใจที่ทำให้ผู้ใหญ่ในสหรัฐอเมริกา เข้าเรียนในสถานศึกษา พบว่าผู้มีอายุน้อยจะมีแรงจูงใจในการเข้าเรียนสูง การติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นสูง

ครอสและวัลเลย์ (Cross & Valley, 1982, p. 94) ได้ศึกษาเหตุผลการเข้าศึกษาต่อของผู้ใหญ่ที่กำลังเรียนอยู่ พบว่า อายุ เพศ และสภาพทางสังคมมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเข้าเรียนต่อของผู้ใหญ่ ผู้มีอายุมากจะสนใจความรู้ อายุน้อยจะสนใจเรื่องส่วนตัว

ริชเทอร์ (Richter , 1982, p. 174) ได้ศึกษาอุปสรรคที่คาดหวังและประสบจริงต่อการเข้าศึกษาต่อของนักศึกษาผู้ใหญ่ ที่ลงทะเบียนเรียนระดับปริญญา และประกาศนียบัตร ในเขตชาร์ลสตัน เอส ซี พบว่าปัญหาทั้งก่อนและหลังการลงทะเบียนเรียน ได้แก่ ไม่มีเวลา ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายสูง ระยะเวลาเรียนนานไปมีภาระต้องรับผิดชอบครอบครัวรับผิดชอบการทำงาน อาชีพ ไม่สะดวกเรียนตามตารางเวลาเรียน ทั้งนี้ได้สัมผัสตัวอย่างจากตัวแปรในด้านเพศ อายุ เชื้อชาติ สถานภาพการสมรส อาชีพ รายได้ พื้นฐานการศึกษาที่มีต่อเป้าหมายการเข้าศึกษาต่อ

กริซิบ (Grzyb , 1995, p. 229) ได้ศึกษาเหตุที่วิศวกรทหารของสหรัฐอเมริกา เข้าศึกษาต่อ CPE (การศึกษาต่อเนื่องด้านอาชีพนักศึกษา) เหตุผลคือ เพื่อพัฒนาปรับปรุงอาชีพ ผลประโยชน์ด้านการทำงานฐานะมั่นคงขึ้น สามารถบริการผู้อื่นได้ดีขึ้น เป็นมืออาชีพสามารถแข่งขันและมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อร่วมงานดีขึ้น พบว่าตัวแปรทางด้านสภาพแวดล้อมขององค์การ มีอิทธิพลสูงสุดต่อการเข้ามีส่วนร่วมในการเข้าศึกษาต่อของวิศวกรทหาร

คัทซ์ (Cutz , 1997, p. 222) ได้ศึกษาเหตุที่ผู้ใหญ่ไม่เข้าร่วมโครงการอ่านหนังสือของท้องถิ่น ในกัวเตมาลาตะวันตก พบว่ามีตัวแปรที่เกี่ยวข้องถึง 12 ประการ เช่น ต้องทำงานหา รายได้เลี้ยงชีพ มีภาระครอบครัว ปัญหาเรื่องอายุ ออกจากระบบการศึกษามานาน เป็นต้น

วินเซนต์ (Vincent , 1997, p. 243) ได้ทำการศึกษากลุ่มนักร้องประสานเสียงผู้ใหญ่ของรัฐเคนตักกี ว่าเหตุใดที่ยังสนใจศึกษาต่อด้านการร้องเพลง โดยได้ศึกษาถึงตัวแปรด้านระดับ การศึกษา ประสบการณ์ การมีส่วนร่วมของคนในครอบครัว แรงจูงใจส่วนตัวและได้พบว่า สภาพครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญที่สุดต่อการสนใจไขว่คว้าหาความรู้

ธอร์นบรู (Thornbrugh , 1998, p. 259) ได้ศึกษาถึงเรื่องการเข้าเรียนต่อของผู้ใหญ่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มอาชีพใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม โดยกลุ่มคนงานฝ่ายผลิตและกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม พบว่า ตัวแปรด้านอาชีพ ปัญหาทางครอบครัวมีผลต่อการเข้าศึกษาต่อ ส่วนตัวแปรด้านสภาพครอบครัวนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาว่า ลักษณะของสภาพครอบครัวที่มีความแตกต่างกัน เช่น ครอบครัวที่มีความอบอุ่น บิดามารดาอยู่ด้วยกัน

และครอบครัวที่แตกแยกจะเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นในการเข้ารับการศึกษ
ของทหารกองประจำการหรือไม่ เพราะครอบครัวที่อบอุ่นมีความพร้อมให้การสนับสนุนเรื่อง
การศึกษา อาจส่งผลให้มี

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องชี้ให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของการให้
การศึกษา ผนวกกับความต้องการด้านการศึกษาของแรงงานภาคอุตสาหกรรม มีความต้องการ
การศึกษาในด้านต่างๆ เช่น ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าแรงงานต้องการเรียนรู้ภาษา
ต่างประเทศ ด้านการรับบริการข่าวสารข้อมูล พบว่าแรงงานต้องการให้จัดหน่วยให้ความรู้ และ
ประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ และด้านการเพิ่มพูนทักษะอาชีพ พบว่าแรงงานต้องการการเพิ่มพูน
ทักษะอาชีพในสาขาต่างๆ เช่น ช่างอะไหล่รถยนต์ และยังพบว่าแรงงานภาคอุตสาหกรรมมี
ความต้องการด้านการศึกษาแตกต่างกันไปตามอายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงานและรายได้

ในการศึกษาความต้องการด้านการศึกษาของแรงงานภาคอุตสาหกรรมใน
สถานประกอบการขนาดใหญ่ จังหวัดสิงห์บุรี ครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการทราบความต้องการด้าน
การศึกษาของแรงงานภาคอุตสาหกรรมในสถานประกอบการขนาดใหญ่ จังหวัดสิงห์บุรี โดยใช้
แนวคิดความต้องการด้านการศึกษาของคุมส์ (สิริกาญจน์ วีระพันธ์, 2536, หน้า 15) เป็นกรอบ
ในการศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ 1) การศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) การศึกษาเพื่อปรับปรุงชีวิตครอบครัว
ให้ดีขึ้น 3) การศึกษาเพื่อปรับปรุงชุมชนที่คนอยู่อาศัย และ 4) การศึกษาด้านอาชีพ รวมทั้ง
เปรียบเทียบความต้องการโดยจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และรายได้ เพื่อ
นำผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาแรงงานภาคอุตสาหกรรมในจังหวัดสิงห์บุรี ต่อไป